

Arébárétiani

¹ naayóbáqá maamin-áikómá áupáq wáqe-uraiye. miráitana Ítu Káríqtoma mamá abarokáq pááq uráiyē. minnáma Áánûqtuma Ítumma aráátiraiye. Ítuni mayai-wáyúkámá keqtaámá tiráátinana mi-qtátááqá anaaékaqa pááq íniye. wemá keqtaáyábá ítama arutaígáae téna tímikaiqtaae. móra kaqtó-nakoma Áánûqtunopake wemá timákáitana kemá Yóáanekaqa kukáiyē. kemá Ítuni mayainápóana wemá watáama timá tímikaiye. ² ániibo kemá Yóáanema kemá mi-qtátááqá máqtemma aónatuwe abarokáq Áánûqtun-aama timá kétagaune. mi-kátáámá Ítu Káríqtoqtaba “árainē” kétune. ³ náayubi yoraútina-nakoma itaiya-kayukagaraq Áánûqtuni maami-ámúné-áímmá yeráwáqá nónabi tinna éta yeqtábá Áánûqtuma amuqá kémayikaiye. abo mi-kánáámá awaaraq-kánnáábí pááq ínanama Áánûqtu “mirá ónúne” tirái-qtataaqa miráinima wemá paá mirá-iniye.

Yóáanema abapaké kaayaq-áyú-wáyúkábá watáama agatáiyē.

⁴ kemá Yóáanema abapaké kaayaq-áyú-wáyúkámá Étia-aukapaq máa-kayukayopaq maan-áímmá kágáyaune. íbêqa Áánûqtuma máiyē. naayóbákáráqá máqe-uraiye. anaaékaraq wemá paá maéna wení íraqô-qtataaqa kaayoné-yátáákáráq keráwáqá Áánûqtuma Ítu Káríqtogaraq tímikaaye. abapaké kaayaq-áágógaráqá aúrapaq

Áánûqtuni náápaan-abiqtataraq máena yemá Áánûqtuni íráqô-qtataaqa kaayoné-yátáákáráq tímikaae. ⁵ Ítu Káríqtoma Áánûqtuni máqten-aimma arupú umá tîn-náqíye. wemá pukáipike áqnáabaq itó-urai-naqiye. maa-márábí mú mikákáá anónaqa máíye. wemá keqtááyábá ákáitana wení naaenápó ketáái kúmiq-yataapike matukáíye. ⁶ wemá miráurái-waigoma keqtáámá mamá wenabomá Áánûqtuni anó-monoq-wayukaraa umátíkáráiqtaae. Ítukaq tágama-yataakaraq akoqnáá-yataakaraq matúq-matuq umá waíno. miráuma waíno. ⁷ aónaaro. wemá konnákóní aúkáapi kumínéna kéíye. miráinata máqte-kayukama yeqtúrapike aónainoe. máqte-kayukama wemmá waqtáámmá agaibéta ikákaa-kayukama yegáráq wemmá aónainoe. máqtemma maa-márábí-káyúkama weqtábá yogapómmá éta ibiqá yaránóe. owé. mirá-qtátááqá pááq íniye. ⁸ Áánûqtuma uyátárai-nakoma maará téna: “kenamáa kemá áqnáabakaraq anaaemma kemúne.” téna kétiye. wenamáa Áánûqtuma íbêkaraq naayóbákáráqá anaaékaraq paá máíye. wemá máqten-akoqnaama matokáíye.

Yóáanema Waayúkagon-Araaqa aónaraiye.

⁹ kemá Yóáanema Ítuqtaba keráwáqtí tîbâqune. kegáráq keráwákáráqá ketáámá Ítuni waayúkamunataae. kemá keráwáqtê yagaroqtamá ummaa-yátááqá tíqa í-kánáámá Áánûqtuni yabíkái-qtataakaraq aménáápáqá máunatae. ániibo ketáámá awé kéeqtaa Ítuqtaba akoqnáá kéunatae. kemá

Áánûqtun-aama kéteqa kemá Îtukaq tirummá kámunatapoana yemá kemmá waqmá móra-marukaqa únómmá yaúturaitana áwîqa Páátamoti tíkaraae. ¹⁰ uyátárai-nakoni kanaaráqá Aágoma Áánûqtunopake kemmá mamá akoqnáá kéitana tinaaépakema móra-aimma itaúnana akoqnáá umá kaapáúkoraa tááyaraiye. ¹¹ min-áikómá mirá tiráiyē: “máqte-qtataaqa aónáánama minná wannaabí agamá abapaké kaayaq-áyú áikuyokayukabaq yuwaa. miráuma Ipítiani-marabakaraq Támánabakaraq Págámabakaraq Táíyátáérabakaraq Tááritibakaraq Pírárépiabakaraq Áréórátíabakaraq aúbama agamá yuwaa.” téna tiráiyē. ¹² abo náawa kétiyaa téq waéqma aónáúnama kainómmá abapaké kaayaq-yááréráq tágagitaq aónaraune. ¹³ ánibo kemá aónáúnama mi-táárégóní aúkáapimma móra-naqa itó-uma máqe-uraiye. wemá ayáqtááq-unakaqtoma umá aítaupaqa yuyu umárena wenaúkáapimma áwáarara kain-ámúránámá umá yaútú makaiye. ¹⁴ aqnótáugoma wayámmá wáqe-uraiye. miráuma tipí-típigoni áyáuraa éna wayá-kónnákáá uráiyē. miráitana aúrakoma iragóráá kamá tágaraiye. ¹⁵ ánibo aítaukoma tágaguraima miráuma óqtakoma óniq-irabi kamá kawaabába iníkáá uráiyē. miráitana áa áyái-waigoma miráuma anó-nomma aúgín-aikaan-aimma tiráiyē. ¹⁶ wemá abapaké kaayaq-wíyóqá ayáánurapaqa matokáiyē. ánibo mórama tokóru-yakaa-puma téba-tebaq-aama wenóyaupike ku tayaráiyē. ánibo wení óíkoma tágama aaqá kain-í-káá uráiyē. ¹⁷ kemá wemmá aónatuweq wení aítaupi tipaqagéq puki-nákóráá uráune. miráitana wemá ayáánuranapo kekáq

tínekuyena tiráiyē: “emá ikatíq íuwo. kemá áqnaábaq-nakaraq anaaékaq-nakaraq kemúne. ¹⁸ kemá aúwarai-naqune. naayóbáqá kemá pukáunamanibo timónaao. kemá aati-aatimá matúq-matuq umá máune. owé. áíta-marupakaraq puígáráqá ketí náápaamma aménáápáqá wáitaq kíma kemá káyoraune. ¹⁹ miráinaa máqtemma kaikáá aónána-yataakoma íbêqo aónána-yataakaraq anaaékaq pááq ínî-qtataaqtabagaraq agayaa. ²⁰ abapaké kaayaq-wíyóqá tiyáánurapaq wáitaa aóne mi kain-ómmá abapaké kaayaq-yááréráq waéqma itái-áípóana áaimma miráuma wáiyē. abapaké kaayaq-wíyóqá minná abapaké kaayaqá áíkuyo-kayukati kaqtó-wayukama Áánûqtunopake maéta abapaké kaayaq-yááréráq minná abapaké kaayaqá áíkuyo-kayukarare.” téna Ítuma Yóáanemma tiráiyē.

2

watáama Ipítiani q áíkuyo-kayukayatabae.

¹ óq-aimma tiráiyē: “Ipítiani q áíkuyo-kayukati kaqtó-nakoma Áánûqtunopake maan-áíkómá wekáq agayaa. abapaké kaayaq-wíyóqá ayáánuranapo yabíkái-naqa wemá abapaké kaayaq-káin-ókomá yaaregóní aúkáapi uréire kéeq wení amuné-áímmá mirá-uraiye. ² máqte-qtataariq ónna-aaima aónatuweq akoqnáá-mayaima mayáanama aónaraune. keráwáqá itáíq-itaiq umá yabíyemma káonaune. táí-wayukayabama keráwáqá íkáyikaae. máqtemma mi-káyúkámá maará téta Ítuni timáyíkarai-kayukaqtaae’ téta kétémanibo yeráwáqá íma mááe. miráitaa keráwáqá

yaímma kéite yetí yáaimma aónatuwaiq yemá paá kaaqaari-wáyúkámá mááe. ³ ketíwíqtaba keráwáqá yáqtoreq itó-uma akoqnáá éra íma tíbô karááe. minnáma káonaune. ⁴ miráimanibo móra-yataaqa íma íráqôniq kéoe. naayóbáqá tirummá kanaaráq íráqôniq umá tímikaamanibo íbêqa ímiye. ⁵ naayóbáqá keráwáqá íráqôniq uráámma íbêqa kétéwikatuweq paábaq kóuraae. miráinaq keráwáqá yauwéqma naayóbáqá íráqôniq uráániq umá tirummá waéráaro. miráinaq tirummá íma waeráiyaq kemá ketôpaq iréq keráwáqtí ókóní yaaremmá mamá paábaq yuwánúne. ⁶ miráimanibo mirán-íráqón-ááímmá keráwápímmá paá wáiyé. Níkórááítini waayúkabimma webómá agayikéwae kéoe. kegáráqá kemá yeqtí yáaiqtaba webómá kágayikaune. ⁷ móra-nakoma aáqa wárainanama maamin-áímmá ítama arutáino. Aágoma Áánûqtunopake áíkuyo-kayukabaq kétimayimiye. ‘móra-nakoma ááíqa umá uyátáinaqa kemá min-náqá ayúwáanana matúq-matuq umá máiyataaqa amí-yábíké aáwaqa kemá aménúne. mitámá Áánûqtuni yópi wáiyé.’ téna Aágoma kétimayimiye.” téna Ítuma Yóáanemma kainapákáá timá ámikaiye. óq-aimma tiráiyé:

watáama Támánabaq áíkuyo-kayukayatabae.

⁸ “Támánabaq áíkuyo-kayukati kaqtó-nakoma Áánûqtunopake min-áíkomá wekáq agayaa. áqnáabaq-nakaraq anaaé-nakaraq naayóbáqá pukáimanibo íbêqa paá máí-nakoma wení amuné-áímmá mirá-uraiye: ⁹ keráwákáqá ummaayátááqá tíqa í-kánáámá pááq íma káonaune. ániibo keráwáqá áwáyoq-wayukaraa ommá kétimonaune.

miráimanibo keráwáqá taígani-qtataaqa makááe. mi-káyúkama akáyáámá timá tikáama kéitaune. ánibo mi-káyúkamá mirá kéte. ‘ketáámá Ítiráaeo-wayukataa máunatae.’ téta kétémanibo yemá íma mááe. ímiye. yemá paá Tááqtaani áíkuyo-kayukabike mááe. ¹⁰ anaaékaqa tíqa í-yátááqá mayánómma minnáyaba ikatíqa íoro. ítáaro. Tááqtaama keráwáqtí aúkápíke yaímma-wayukama ánná yimínímma keráwáqá makáqma aónaniye. miráinaq ummaa-yátááqá tíqa í-kánáámá tiyááka-kanaabi mayánoe. miráimanibo keráwáqá tirummá amí-yátááqá paá yáqtokaiyana keráwáqtí puí-kánááráq wínaq kemá anónnáma íráqô-meyamma matúq-matuq umá mái-yataaqa timénúne. ¹¹ ánibo náawabi aáqa wáinanama maamin-áímmá ítama arutaíno. Aágoma Áánûqtunopake áíkuyo-kayukabaq kétiye. ‘móra-nakoma ááiqa umá uyátenama yawwéqma puí-kánááráqá wemmá íma mamá táíq íniye.’ téna Aágoma kétima-yimiye.” téna Ítuma Yóánemmma kainapákáá timá ámikaiye. óq-aimma tiráiyé:

watáama Págamabaq áíkuyo-kayukayabatae.

¹² “Págamabaq áíkuyo-kayukati kaqtó-nakoma Áánûqtunopake min-áíkmá wekáq agayaa. min-nákómá tokóru-yakaa-puma téba-tebaqa áama yawíqmatama matokái-nakoni amuné-áímmá mirá-uraiye: ¹³ kemá keráwáqtí márûqa káonaune. mi-márúkáqá Tááqtaani náápaan-abiqtataraq wáiyé. miráimanibo keráwáqá ketíwîqa yáqtoqma akoqnáá uréq kekáqá tirummá kétimeraq kekáq tirummá amíyamma íma aúpáqá kéyuwaae. móra-naqa Ááqtipaatima keqtábá téwai-nakoma keráwáqté

máqe-uraiye. áraimma wemá ketáama wáráinaqiye. ánibo keráwáqtí aúkáapi mi-márúkáqá Tááqtaama máitaq Ááqtipaatima ikámôwana pukáiyé. mi-kánááráqá keráwáqá íma anaaé umátíkaraaé. ¹⁴ miráimanibo yaímma-yataaqa íma íráqôniq kéoe. keráwápímmá yaímma-wayukama Págamabaqa máeta yemá Péiraama áaimma yáqtoqma akoqnáá kéoe. Péiraani áaimma mirá-uraiye. naayóbáqá wemá Péirakimma aráátiraiye. anaaékaq Péiraakini kaaqaari-áímmá Ítiráaeo-wayukama yiráá téna ‘maníkókáq waí-waamma agamá ákûq umákáá-kamma kanaaráq nánœ’ kétena ‘kumari-ááímmá kanaaráq ínoe’ téna kúmiq-yataaqa urááe. ¹⁵ mirá kéowata yaímma keráwápí máe-kayukama Níkórááítin-anna-wayukati táí-wataama ítama akoqnáá kéoe. ¹⁶ miráinaqa keráwáqá tirummá waéráaro. ímo miráinaqa pááqya-kanaabi keráwákáq yénúne. ánibo kemá tokóru-yakaa-puma tóyupí matokáuna-punapo mi-káyúkátê ááiqa ónúne. ¹⁷ ánibo náawabi aáqa wáinanama maan-áímmá ítama arutáino. Aágoma Áánûqtunopake áíkuyo-kayukabaq kétiye. ‘náawabi Tááqtaama uyátáinaqa wemmá mórana wíyôpake aáwaqa aúpáq wáimma aménúne. miráinaq kemá móra waayán-óqtámmá aménúne. min-óqtákáqá aúgen-awiqa agamaránúne. min-áwíqá íma móra-nakoma aónaniye. min-óqtámmô mayaína-nakoma wenamá kanaaráq aónaniye.’ téna Aágoma kétima-yimiye.” téna Ítuma óq-aimma Yóáanemma timá ámikaiye.

watáama Táíyátáérabaq áíkuyo-kayukayatabae.

18 “Táiyátáérabaq álkuyo-kayukati kaqtó-nakoma Áánûqtunopake min-áikómá wekáq agayaa. Áánûqtun áanikoma wenaúrakoma miráuma ira autakáá kéitana títaukoma miráuma óqtakaa óniq-irabi áwáarara karáiyē. mirá-nákóni amuné-áímmá keráwáqtôpaq mirá-uraiye: 19 keráwáqá máqte-qtataariq on-ááímmá káonatuwaune. keráwáqá waayúkama tirummá káyimeq máqte-mayaima kaayoné umá mamá yíwáqnaa kéoe. kekáqá itáiq-itaiq umá yabíkáae. kemá káonaune. áqnáabaqa máqte-qtataakon áaimma miráuraamma íráqôniq uráámanibo íbêqa uyátá-maqma íráqôniq kéoe. 20 miráimanibo móra-yataaqa íma íráqôniq kéoe. keráwáqá móra-inimma Yéteberimma ayúwáawana keráwáqtê máiyē. min-ínikómá ‘amuné-ínímúne’ kétimanibo wemá ketí mayai-wáyúkábímmá kumari-ááímmá waraígáae téna káyiraatena maníkókáq agamá ákûq umákáá-kamma naígáae téna káyiraatiye. mirán-ááímmá minná kaaqaari kétima-yikaiye. 21 kemá kanáá améq wení kúmiq-yataapike waeraíkáae téq túnnamanibo wení kumari-áúyánámmá yuwánîn-aaqa paá kéitena arummá íma waékáiyē. 22 itáaro. kemá aíqa í-yátáákáráq karígáráq min-ínikómmá aménúne. ánibo náayuwabi min-ínikótê kumari-ááímmá waré máiya-kayukama yirummá íma waeréta yinaaéma íumakaiyaqa kanaaráq mi-káyúkama anómma yíqa í-yátáákáráq ummaa-yátááqá mórai q umá yemmá yiménúne. 23 máqtemma wení iyápógaraq karínápó yíkamonata puínoe. miráinata máqtemma álkuyo-kayukama aónainoe. kemá máqte-kayukati yúyánákáráq yirummá yaímma

káonaune. ánibo keráwáqá móra-mora-yuti táaiqtaba meyammá timénúne. ²⁴ miráimanibo tébakaq-noininaukaqa Táiyátáérabaq máe-kayukayaba kétune. keráwáqá min-íníkóní yirááti-yataaqa íma waréra Tááqtaani arunóbáq máin-aaimma íma ítaraiyamma kemá káqon-ummaa-yataaqa keráwápímmá íma maránúne. ²⁵ miráimanibo mi-qtátááqá keráwáqá yáqtoraiyama mi-túpáámá kemá yénúna-kanaaraq yáqtoqma akoqnáá umá máero. ²⁶ ánibo móra-nakoma ááiqa umá uyátena wemá ketáaimma waqmé wéqéna wení kanaaráqá mó ánatainaqa kemá náápaamma ketibomá tiména móraiq umá wemmá aménana maa-marábí-wáyúkama wenáménáápáq mánoe. ²⁷ mótúq-yanapo mara táwéraq púbúyainikaa umá miraráá umá wení akoqnááma wániye. ²⁸ miráinaqa kemá nokáapaq-wiyoga anón-akoqnaakoni awaaméqá aménúne. ²⁹ náawabi aáqa wáinanama maamin-áímmá Aágoma áíkuyo-kayukabaq tin-áímmá ítama arutaíno.

3

watáama Tááritibaq áíkuyo-kayukayabatae.

¹ Tááritibaq áíkuyo-kayukati kaqtó-nakoma Áánûqtunopake maan-áíková wekáq agayaa. min-náková abapaké kaayaq-áágómá Áánûqtunopake abapaké kaayaq-wíyókáráq kématorena wení amuné-áímmá mirá-uraiye. keráwáqtí máqte-qtataariq on-ááímmá káonatuwaune. keráwáqtábámá yemá maará téta kéte. 'maamin-áíkúyó-káyúkáráqá matúq-matuq í-yátááqá wáiyé.' téta miráimanibo ímiye.

keráwáqá pukurááe. ² keráwáqá itó éra tú wai-yátááqá yúwáaro. keráwáqtí máqten-aaimma paá wáena puínîqtabaoa keráwáqá mamá akoqnáá oro. máqte-qtataaqa keráwáqá miráuraamma ketí Áánûqtun-aurakaqa móra arupú-yataariq owaq íaonaraune. ³ naayóbáqa maamin átê-wataama ítama yáqtokaiyama minnáyaba tirummá waéqma kéitera yabíqma akoqnáá oro. ánibo íma itó éqa miráuma moyá-nákóráá umá kemá yennamá keráwáqá mi-kánáámá ítimonanoe. ⁴ Tááritibaq keráwáqá yaímma-wayukama yíkaraamanibo yeráwáqtí unáákáqtôma kúmiq-yataaqtaba paí íma auqyíkaraiye. yemá mi-káyúkama kanaaráq mayánôpoata waayán-únákáqtomá mamaréta ketê uréire ínoe. ⁵ ánibo náawabi ááiqa umá uyátainaqa min-nákómá waayán-únákáqtomá umákanune. miráinaq matúq-matuq í-áwíq-wánnáábíkémá wenáwîqa íma yawígáguyonune. ímiye. ketibon aúrakaqa wenáwîqa múte yauyéq Áánûqtuni kaqtó-wayukati aúbákáráq áwîqa múte yauyónúne. ⁶ náawabi aáqa wáinanama maan-áímmá Aágoma áíkuyo-kayukabaq tin-áímmá ítama arutaíno.” téna Ítuma Yóáanemmma tímá ámikáíye. óq-aimma tiráíye:

watáama Pírárépiabaq áíkuyo-kayukayatabae.

⁷ “Pírárépiabaq áíkuyo-kayukati kaqtó-nakoma Áánûqtunopake maan-áíkmá wekáq agayaa. aokaq-náqá árain-aai-naqa kíma Tébitin-annayaba yokáíye. mi-náápáákáráq oqtamá ítuwaanana móra-nakoma íma keqnáámmá aúyaqmaraniye. ánibo oqtamá aúyaqmaraanana móra-nakoma keqnáámmá íma ítuwaniye. min-aókáq árain-aai-nakoni amuné-áímmá mirá-uraiye. ⁸ máqten-aaimma

keráwáqá miráomma kemá káonatuwaune. ániibo keráwáqá aónaaro. keráwáqtí túbáqá kemá oqtamá makáunana ítuwe wáimma móra-nakoma kanaaráq íma aúyaraniye. kemá káonaune. keráwápímmá pááqyamma akoqnááma wáitaq ketáama kéware ketíwîqa íma kéwakaraae. ⁹ miráimanibo Tááqtaani álkuyo-kayukabikemma yemá mirá kéte. ‘ketáámá Ítiráaeo-wayukamune’ kétémanibo íma máeta itáaro. kemá mi-káyúkámá mamá keráwáqtí títaupi yiraayutaúmmá má-ayikaanata kemá keráwáqtábá tikáanna aónanoe. ¹⁰ máqte-marabi-kayukama makáqma móra aíqa í-kánáámá maa-márábáq yíniye. keráwáqá ketáama yáqtoqma yaákare tiwé uráápoaq mi aíqa í-kánáábímmá kemá yayáa tikánúne. ¹¹ kemá pááqya-kanaabi keráwákáqá yenúne. keráwáqá matoráiya-qtataqa yáqtoqma akoqnáá oro. móra-nakoma keráwáqtí íráqô-meyamma paábaq matuwaiyábá yáqtoqma akoqnáá oro. ¹² ániibo móra-nakoma ááiqa umá uyátainaqa kemá wemmá mamá ketí Áánûqtuni aokaq-nákóní arúkáá umá itó-umakaanana aokaq-náúkémá íma yáubatuwena keqnáámmá máápaqa kóiniye. wekáqá ketí Áánûqtun-awíqa agamaréq ketiboní márûkoni áwîqa agamaránúne. mi-márúkón áwîqa aúge-maruqa Yérútááre. mi-márúkómá ketí Áánûqtunopake kumínîmma wení márûkake yuwéna ketí aúge-tiwikote kumíniye. ¹³ ániibo náawabi aáqa wáinanama maamin-áímmá Aágoma álkuyo-kayukabaq tin-áímmá ítama arutáino.” téna Ítuma Yóáanemma timá ámikaiye. Ítuma óq-aimma tiráiyé:

watáama Áréórátíabaq áíkuyo-kayukayabatae.

14 “Áréórátíabaq áíkuyo-kayukati kaqtó-nakoma Áánûqtunopake maan-áikómá wekáq min-nákómá árain-aikon áaimma máena Áánûqtukaq itáíq-itaiq umá yáqtorena wemá Áánûqtuma máqte-qtataaqa tarôq urái-waigoni áaimma máie. min-nákóní amuné-áimmá keráwáqtôpaq mirá-uraiye: 15 keráwáqá máqte-qtataariq on-ááimmá kemá káonatuwaune. keráwáqá íma yaugikáá kéeq iraráá kégeq ímá kéoe. yaímma-wayukama yaugikáá o-káyúkámá keqtábá yúyánámmá kétaamanibo yemá kemmá tiwéqtáma kényuwaawana minnágoma íma kárutaiye. yaímma káqo-kayukama kokoq umá Aokaq-Áágóqtábá kéiteta ketáaimma kéwaraae. minnâ íráqône. miráimanibo keráwáqá aúkámakaariq umá máa-yuma ôriq umá táigoniq kéoe. keqtábá itáíq-itaiq kéunataae kétémanibo keráwáqá Aokaq-Áágómmá márute awéqtama kényuweq ketáaimma íkewaraae. kemá keráwáqá kokoq kéeraq Aokaq-Áágóqtábá kéitera q ketáaimma waráigáae téq kéténe. 16 miráimanibo keqtábá keráwáqá ira-úrámá íma kégeq yaugiqá íma kéumagoe. keráwáqa paá pááqyamma iraráá kégaapoq ketóyaupike wiráátima wirakánáá kéune. 17 keráwáqá maará téq kéte. ‘ketáámá netuqyaan-ótámmá maréqtaa máqte-qtataaqa netuqyaa makáunatae. ketáámá móra-yataaqtabama íma aqtóráriq kéunatae.’ kétémanibo keráwáqá táiyataapi mááe. keráwáqá áwáyoq-wayukama maéq túramma karopágitáq tiwapáá mááe. miráitaq kenamáárîq maami-qtátááqá íma kanaarâq

káonaae. ¹⁸ miráitaaq maami-túyánámmá keráwáqá kétimune. oótamma mamá íraqôniq ínétama paá agamá táwî-aayapaqa apibí kéumatuwai-yataaqa keqtôpake máyáaro. mayéqa keráwáqá móra-yataaqtabama íma tikánoe. tigaemá tiwaapááyaba waayán-únákáqtómá íma kúmiq-yataako paí auráinaq keqtôpake máyáaro. keráwáqtí karopaiyábá atóba-i-yataaqa keqtôpake máyáaro. mayéqa keráwáqá kanaaráq aónanoe. ¹⁹ kemá mikáyúkámá tikáimma yútiqa yímíqma anaaékaqa akoqnáá auránóe. kéqokeq-yaaimma mamá kárutayikaune. miráinaq keráwáqá tiyáátamma kuyéraq tirummá waéráaro. ²⁰ itáaro. kemá oqtaráqá itó-uma pagé-page kétune. náawabi ketáá iténa oqtamá ítikainaqa wení naaúpaq wenôpaq uyábéma wetê nanúne. wetê aáwaqa naanana wemá ketê nániye. ²¹ ánibo náawabi ááíqa umá uyátainaqa wemmá timá áménana wemá ketê ketí náápaan-abiqtataraq maraq maína móraiq umá naayóbáqá kemá ááíqa umá uyátámatuweq ketiboní náápaan-abiqtataraq wetê maraq máqe-uraune. ²² náawabi Aáqa wáinanama maamin-áímmá Aágoma áíkuyo-kayukabaq tin-áímmá ítama arutáino.” téna Ítuma Yóáanemma kainapákáá timá ámikaiye.

4

Áánûqtuni márûkaq wenáwîqa múte yaútaae.

¹ minnáma ánatagitana kemá Yóáanema aónáúnama oqtamá ituwe Áánûqtuni márûkaq wáqe-uraiye. mimórá-áágómá kaapáúkaa kabámaraitaq itaúnama timá tímikaiye: “maakáq

uyuwo. anaaékaq pááq-ino-qtataaqa aráátenune.”
 téna tiráiyé. ² páátákáá Aágoma Áánûqtunopake
 ketê máqe-uraimma Áánûqtuni márûqa aónáúnama
 mórana náápaan-abiqtatama wáqe-uraitana móra-
 naqa mikáq maraq máqe-uraiye. ³ min-nákómá
 maraq máqe-uraimma aónáúnana miráuma
 kawaa-óqtákáá umá karogaromá tágaguraiye.
 móra-aabotayakoma wení náápaan-abiqtataraga
 ikúyakaraitaq aónáúnama miráuma yaayána-
 oqtakoraa umá tágaguraiye. ⁴ miráuma móra-
 wayuka umá abapaké kaayaqté-kaayaqte náápaan-
 abiqtatagoma anó-naapaan-abiqtatagoni amakaqá
 yaúturaitana min-ábíqtátáráqá anó-kayukama
 móra-wayuka umá kaayaqté-kaayaqte anó-
 kayukama mikáq-maraq máqe-uraaé. min anó-
 kayukama Áánûqtuma kéwaraa-kayukama kawáá
 kéoe. yeráwáqá waayán-únákáqtómá umátoreta
 áwáarara kai-kámóqá yiqnókáqá kúbeqtokaaé.
⁵ anón-abiqtatarake aabayú yóraitana áama kétitana
 wíyôn-aama tiráiyé. anón-abiqtatagoni aúbáqá
 abapaké kaayaq-ómmá kúraqtokaawana kainíkáá
 kéeta wáqe-uraaé. mi abapaké kaayaq-ómmá
 kúraqtokaama yetáaimma abapaké kaayaqá aágoma
 Áánûqtunopake wáiyé. ⁶ anó-naapaan-abiqtatagoni
 aúbáqá móra-yataaqa wáqe-uraimma miráuma anó-
 kayukama kaapókáá umá tágaguraiye.

ánibo anó-naapaan-abiqtatagoni aúkápimma
 kaayaqté-kaayaqte-kamma maéwae kéo-kamma
 máqe-uraaé. yeqtí yúrakoma netuqyaa wána
 yóiparaa yinaaépaqa yawááq-uraiye. ⁷ áqnáabaq
 maéwae kéo-kamma áwáábíq anó-putiraa (arááyane)
 uráiyé. anaaé maéwae kéo-kamma miráuma awaiq-

púrúmákáákóráá uráiyē. mamá mikáq maéwae kéo-kamma miráuma waayúka óíkaa uráiyē. mamá írêq-kamma akikígómá arabêna uréire iníkáá uráiyē. ⁸ mi kaayaqté-kaayaqte maéwae kéo-kamma máqtemma móra-mora-waigoma abapaké móra yááyamma wáqe-uraiye. miráuraitana netuqyaa-yúrámá yúbaqa yirunóbáq amegaaráq yawááq-uraiye. ániibo wágáágaraq nokáakaraqa maará téta tíq-tiq kéoe:

“aokaré. aokaré. aokaré.

uyátárain-Aanuqtuma máqten-akoqnaama yokáimma
naayóbáqá wemá máqe-uraimma íbêqa
máena anaaékaqa íniye.”

téta yemá í-aageta mirá kéte. ⁹ mi maéwae kéo-kamma yemá Áánûqtukaq náápaan-abiqtataraq yaaguyabí-yataaqtaba wení tágama-yataaqtaba téta wemmá matúq-matuq umá mái-nakoma “tíkáiye” tirááe. ¹⁰ ániibo maéwae kéo-kamma maará téta móra-wayuka kaayaqté-kaayaqte anó-kayukama matúq-matuq mái-Aanuqtuma náápaan-abiqtataraq wenaúbáq tipaké agéq mimórá táoqa yeqtí áwáarara kai-kámóqá náápaan-abiqtatagon aúbáq kéiyaabotuweta maará téta kéte:

¹¹ “ketáái uyátaráana-nako! ketáái Áánûqtuo!

ení aúyánánápó máqte-qtataaqa tarôq uráánae.

máqte-qtataaqa emá tarôq uráanaboana
tágama-yataakaraq yaaguyabí-yataakaraqa
akoqnáágaraq emá kanaaráq mayánóne.”

maará téta tirááe.

5

móra aúba-wannaama aúyaqmakawana Yóáanema aónaraiye.

1 ánibo ayáánurapaqa Áánûqtuma náápaan-abiqtataraq maraq máin-aukapaqa aónáúnana móra aúba-wannaama wáqe-uraiye. mi-kánnáágóni arunóbáqá amegaarákáráqá agamatán-áímmá wáqe-uraiye. ánibo abapaké kaayaq-aráátá-káwéqá minnánapo arááparaiye. 2 ánibo móra akoqnáá-kaqto-nakoma Áánûqtunopake anókaq ááyama téna tiráiyé: “náawaq íraqô-naqa máenawaq kanaráq maa-kánnáámá maténa káwékomma aukáqma agatáníyô?” téna Áánûqtunopake kaqtó-nakoma tiráiyé. 3 miráimanibo mórama Áánûqtuni márûkake-nakowabi mórama maa-márábiké-nákówabi mara-áménáápáké-nákómá íma kanaaráq maami-kánnáámá agatétabi yorautíniye. 4 abáá ománibo móra-nakoma íraqô-naqa kanaaráq máimma íaonaraapoana móra-nakoma mi-kánnáámá íma kanaaráq agaténa yoráutaiye. minnýyaba kemá tirummá itaq ibiqá yakáune. 5 ánibo móra-wayuka kaayaqté-kaayaqte anó-kayukabike kemmá timá tímikaiye: “emá íma ibiqá yaraao. itáaro. móra-nakoma Yútaa-wayukabike áwáábiq-putiraa umá (arááyane) ááíqa uyátáraiye. wemá Tébitin-annabike áai-nare. wemá wenamá káwéqa aukátuwena maami-kánnáámá agatáníye.” téna móra anó-nakoma Ítuqtaba kemmá timá tímikaiye.

Yóáanema tip-típi-araaqa aónaraiye.

6 náápaan-abiqtatagaraq kaayaqté-kaayaqte maéwae kéo-kamma aukáapimma anó-kayukagaraq mórama típi-típi-araaqa aónaraune. ikámaraawana púinikaa umá íto-uma máqe-uraiye. mi-típí-típí-aráákómá aqnókáq abapaké kaayaq-áwáyáámmá waéna abapaké kaayaq-áúrámmá wáqe-uraiye.

minnáma yetáaimma abapaké kaayaq-áágómá
 Áánûqtunopake máqte-marabaq timáyíkaraiye.
 7 wemá náápaan-abiqtataraq uyáyoqmena uténa
 min-nákóma mibáq maraq máin-ayaanurapake mi-
 kánnáámá matáiyé. 8 wemá maami-kánnáámá
 maténa kaayaqté-kaayaqte maéwae kéo-kamma
 móra-wayuka umá kaayaqté-kaayaqte anó-
 kayukagaraq tipi-típi-araakoni aúbáq yipaq agoaq
 aónaraune. máqtemma anó-kayukama móra-mora-
 yuma imá yawáamma matoréta móra kugáiqma
 áwáarara kain-óqtákáá matokááe. ánibo kugáiqma-
 yataapimma átê-akuq-umuma ógikaiye. yetáaimma
 Áánûqtuni aokaq-wáyúkátí nunamummá wáiyé.

9 ánibo yemá aúgen-ima maará téta tirááe:

“emá íráqô-naqa kanaaráq máanaboana maami-
 kánnáámá kanaaráq mayé káwéqa
 aukáqtuwanone.

yé ikámôwaa pukáane.

keqtáá ení naaenápo meyánîq uráanae.

waayúkama máqten-annabike máqten-aaipike
 máqten-aukaq-yugaraq máqte-marukake-
 kayukama

10 emá mamá yemmá ketáái Áánûqtuni anó-monoq-
 wayukama aúqyíkaraanama maa-márábí yabi
 ínoe.”

téta tirááe.

*tipi-típi-araakon áwîqa máqtemma múte
 yaguyakááe.*

11 kemá Yóáanema keqnáámmá aónáúnama
 maéwae kéo-kamma móra-wayuka umá kaayaqté-
 kaayaqte-wayukagaraq taígani kegéba ayuraa kaqtó-
 wayukagaraq Áánûqtunopake náápaan-abiqtatama

ikúma yaútureta yáama ítaraune. ¹² yemá ááyama anókaq téta tirááe:

“maa-típi-típi-arááqá naayóbáqá íkámôwana pukáimma wemá kanaaráq akoqnáama mayéna máqten-iraqo-qtataaqa mayéna itai-yátááqá mayéna náápaamma mayéna yaagumá mayéna tágama-yataaqa mayéna aúgau mayéna wemá kanaaráq mayániye.”

téta tirááe. ¹³ ánibo kemá Yóáane máqte-qtataaqa Áánûqtuma tarôq urái-qtataakoni yáama ítaraunama máqte-qtataaqa Áánûqtuni márûkaq wái-qtataaqa maa-márábí wái-qtataaqa mara-áménáápáq wái-qtataaqa únópí wái-qtataaqa máqte-qtataaqa máqten-aukapaq máqten-aukapakoni arunóbákáráq wái-qtataakoma itaúnata maará téta tirááe:

“náápaan-abiqtataraq maraq mái-nakokaq tipi-típi-araakote kenákáráq ketáámá túgau aqmá ketáámá yaagumá kémauna kenákátí tágama-yataaqtaba kenákátí akoqnáa-yataaqtabagaraq matúq-matuq umá kêtunatae.”

téta máqtemma tirááe. ¹⁴ miráinata kaayaqté-kaayaqte maéwae kéo-kamma maará tirááe: “áramma waino.” tíyata móra-wayuka umá kaayaqté-kaayaqte anó-kayukama yipaq agéta Áánûqtuyaa Ítuma yenákáráq nunamummá kéteta yenákátí yíwîqa múte yaútae.

6

tipi-típi-araaqa Ítuma abapaké móra-kaweqa yamá aráápamaraan-aba-wannaama aukákaiye.

¹ kemá Yóáane aónáúnana tipí-típi-araakoma abapaké kaayaq-káwéqá yamá aráápamata-kannaama maténa áqnáabaq móra-kaweqa aukákaiye. aukáitaq itaúnama kaayaqté-kaayaqte máqe-urai-kapike móra-maqe-urai-kakoma aamá ti-wáígómá wíyôn-aaraa téna tiráiyé: “maabáq iyo.” ² titaq keqnáámmá aónáúnama waayán-ótímá móra-naqa min-ótí ámûraaq aónaraune. min-ótí ámûraaq mái-nakoma imá matóráitata móra uyátáni-kamoqa ámikaamma miráuma móra-nakoma ááiqa umá uyátárai-naqa améwaokaa-kamoqa ámikaae. miráitana wemá ááikaq kóurena netuqyaan-ááiqa umá uyátaniye. ³ ánibo tipí-típi-araakoma mikáké kaayaq-káwéqá aukáitaq itaúnana anaaé máqe-urai-kama ááyama tiráiyé: “maabáq iyo.” titaq ⁴ aónáúnana káqomma karogaron-ótímá imaamu-wámá pááq uráiyé. miráitana móra-naqa ámûraaq mái-nakoma wemá akoqnáama maténa maa-márábí-káyúkátí kaayoné-yátááqá paábaq matuwáinata yegáráqá káqo-kayukama yíkaminoe. miráinata wemmá ááiqa í-tókórú-yákáá-púmá ámikaae. ⁵ ánibo tipí-típi-araakoma kaumo-káwéqá yamá aráápamata-kannaama aukáqtúwáitaq itaúnana mamá mikáq máqe-urai-kama ááyama tiráiyé: “maabáq iyo” titaq keqnáámmá aónáúnama abuqtán-ótí ámûraaq mái-nakoma móra yainái-yátááqá (tikéríma) ayáápí matokáiyé. ⁶ ánibo kemá itaúnama maéwae kéo-kakon aúkápíke móra-aikoma aamá téna maará-tiraiye: “móra kamáábauma móra-taoq-meyanawíqa kéaae. móra kaatopébauma móra-taoq-meyanawíqa kéaae. abo matawékaraq wááéni-nomma íma táwîq oro.” téna matawékaraq wááéni-

nomma Áánûqtukaq amí-yátáárîq umá ámenibo “Íma táwîq oro” tiráiyē.

⁷ tipí-típi-araakoma kaayaqté-kaayaqte-kaweqa min-áúbá-wánnáráq aráápamatama aukátúwáitaq itaúnana írêq-maewae-keo-kamma ááyama tiráiyē: “maabáq iyo.” titaq keqnáámmá ⁸ aónáúnama eqábu-otima min-ótí ámûraaq mái-nakoni áwîqa “puí-yátááqá” téta ááyaraawaq aónaraune. ániibo anaaé waqmé “aítabaq” pukáa-kayukati márûpaq iráiyē. yenákámá “puí-yátááqá aítabakaraq” náápaamma mamá aarawaamá máqte-marabake kaayaqté-kaayaqtepike móra-aayapaq-wayukama yíkaminoe. yeráwáqá tokóru-yakaa-punapo puyéta yáama káyainata puyéta karímá kémayeta puyéta marabín-ábááq-wámmá yíkamma puínoe. ⁹ tipí-típi-araakoma móra-tiyaapaq-kaweqa yamá aráápamata-kannaama aukátúwáitaq aónáúnama yaímma pukáa-kayukati yimammá aónáúnata Áánûqtukaq amí-yátááq-yááréráqá aménáápáqá máqe-uraae. naayóbáqá mi-káyúkámá Áánûqtun-aama yáqtoqma akoqnáá uréta timáe uréire kéowata namuro-wáyúkámá yíkamowata pukááne. ¹⁰ min-ímákómá yááyama anókaq tirááe: “uyátaráana-nako, aokaq abo árai-naqa é máane. ániibo náaraq umá kanaaq yáwínaaq maa-márábí káyúkama mamá yainé tíkakaa-waigoni anónnáma yemmá ánná yimínónô?” téta tirááe. ¹¹ ániibo máqtemma ayáqtááqa waayán-únákáqtómá káyimena maará téna timá yímikaiye: “keráwáqá pááqya-kanaama aagaaro. anaaékaqa keráwáqti namuro-wáyúkámá keráwáqti móra-mayai-wayukagaraq túbâqawaayugaraq yíkamowata pukáániq móraiq umá tíkamowaq keráwáqá

pukááe. anaaékaqa yeráwáqá yoráuma kanaaráq
ánatagiyana namuro-wáyúkámá yeráwáqti
anónnáma mayánoe.

¹² ánibo tipí-típi-araakoma abapaké móra-
kaweqa yamé aráápamata-kannaama aukáqtúwáita
keqnáámmá aónáúnama maa-márábímmá anó-
maruma yuráiyee. ánibo aabaúgómá mamá waéqma
abutámmá aúqma naayó-tópóqón-únákáá uráiyee.
ánibo wíyôkoma mamá karogaromá aurena
naægóráá uráiyee. ¹³ ánibo aabayákákémá
wiyóqá yaráqmena marabí katuráama miráuma
kaben arammá ábu íkaraitana uwáágoma yoqmá
arari umátúwáinikaa umá arammá marabí
katurááe. ¹⁴ aabayákógáráq ánatama yuwiqá
yawátáma útínikaa umá útúmena kóurayíee. ánibo
máqtemma anugógáráq únópí máqten-aukapaq
yaúturai-marukogaraq arari umá yarákááe. ¹⁵ maa-
márábí anómma yabíkáa-wayukama anó-kamaani-
kayukagaraq ááiq-wayukati kawáá-wáyúkágáráq
oótamma netuqyaa makáa-kayukagaraq yíwîqa wái-
kayukagaraq kaqtó-mayai mayáa-kayukama ápéqa íma
mayéta ápéqa mayéta o-káyúkágáráq muríanóbáq
abo anón-anugoni óqtan-ainobaq máqtemma aúpáq
aúyokaae. ¹⁶ ánibo anón-anugoraq anón-oqtakokaq
kááyeta maará-tiraae: “mapámera tímúraataa ya
yawááq éra áúgugu umátíkáaro! anó-naapaan-
abiqtataraq mái-nakoni aúrakaqtaba tipí-típi-araakoni
áyaqtaba áúgugu umátíkáaro! ¹⁷ yenákátí anó-
yiyamma yínna-taoqa íbêqa pááq kéipoata náawaq
kanaaráq itó-uma akoqnáá kéena minnágoma
uyátaniyo?” téta tirááe.

7

Ítiráaeobake netuqyaa-káyúkámá Áánûqtuni awaaméqá matááe.

¹ minnáma ánatagitaq aónáúnama kaayaqté-kaayaqte Áánûqtunopake kaqtó-wayukama maa-márágóní téba-tebaq itó-uraae. yemá maa-márágóní kaayaqté-kaayaqte-aayakaq yáqtoakaama móra maa-máráwábi únónábi yaawábi uwáá yoqmá íma matuwániye. ² ánibo káqomma Áánûqtuni kaqtó-nakomma aónáúnana aabaúma utain-áúkápáké iráíye. matúq-matuq umá mái-Aanuqtuma wení awaaméqá mamé iráimma wemá anókaq ááyama kaayaqté-kaayaqtema Áánûqtunopake kaqtó-wayukama akoqnáama matéta maa-márágáráq únókáráq mamá táíq ínéta o-yúyábá téna ³ wé mirá-tiraiye: “keráwáqá kabe-kabe umá maa-máráwábi únónábi yaayúrabi íma mamá táíq oro. áqnáabaq ketáái Áánûqtuni mayai-wáyúkátí yúwáayakaq awaaméq-yátáárîq umá yikánúnatae.” téna tiráíye. ⁴ ánibo kemá itaúnata aarawaamá awaaméqá máyáamma yoraútówaq ítaraune. miráuma Ítiráaeo-wayukabike máqten-annabike netuqyaa-káyúkáráq (144,000) awaaméqá makááe. ⁵ miráitana Yútaan-annabikema netuqyaa-káyúkámá (12,000) Arúbenin-annabikema netuqyaa-káyúkámá (12,000) Kááatin-annabikema netuqyaa-káyúkámá (12,000) ⁶ Áátan-annabikema netuqyaa-káyúkámá (12,000) Náábatarin-annabikema netuqyaa-káyúkámá (12,000) Manáátaan-annabikema netuqyaa-káyúkámá (12,000) ⁷ Tímionin-annabikema netuqyaa-káyúkámá (12,000) Aríbaen-annabikema

netuqyaa-káyúkámá (12,000) Íqtakaan-annabikema
 netuqyaa-káyúkámá (12,000) ⁸ Tébirunin-
 annabikema netuqyaa-káyúkámá (12,000)
 Yótêbin-annabikema netuqyaa-káyúkámá (12,000)
 Péqtimaanin-annabikema netuqyaa-káyúkámá
 (12,000) máqtemma mi-káyúkámá Áánûqtuni
 awaaméqá matááe.

netuqyaa-káyúkámá Áánûqtun anaaé wakááe.

⁹ minnáma ánatagitana keqnáámmá aónáúnama
 netuqyaammá aarawaamá áíkutaama móra-
 nakoma yemmá kanaaráq íma yorautíniye.
 máqtemma mi-nóínín-aúkáká máqte-marabakema
 ókon-okon-augaraq máqten-aipike-kayukama
 máqe-uraae. yemá máqtemma anó-naapaan-
 abiqtatagon-aubaqa tipi-típi-araakon-aubaqa itó-
 uraae. yemá ayáqtááqa waayán-únákáqtómá
 umáreta iyáápimma kóbén ánáraa-qtataaqa matoréta
 máqe-uraae. ¹⁰ yemá anókaq ááyama téta tirááe:
 “ketáái Áánûqtuma anó-naapaan-abiqtataraq
 máitana tipi-típi-araakoma yenákáraké keqtáá
 yauwéqma tiwirái-yátááqá kéiye.” téta tirááe.

¹¹ ánibo máqtemma Áánûqtunopake kaqtó-wayukama
 náápaan-abiqtataraq yaútûmareta móra-wayuka umá
 kaayaqté-kaayaqte anó-kayukagaraq kaayaqté-
 kaayaqte maéwae kéo-kakaraq ikúma yaútûraae.
 náápaan-abiqtataraq yipaq agéta Áánûqtukaq
 nunamummá maará téta tirááe:

¹² “áraine. mirá waíno.

ketáái Áánûqtuqtaba aúgaugaraq timukaráq matúq-
 matuq umá kémaraunatae.

wenáúyánápíké tágagitababoaqtaa máqte-qtataaqa
aúyánápí kéitaipoaqtaa wenáwîqa matúq-
matuq umá yauyónúnatae.

wemmá mûtûq-yaaguyabi-yataaqa áméro.

máqten-akoqnaagon áaimma máena wenáwîqa
matúq-matuq umá yauyónúnatae.

áraiqtabae. minnáma waíno.”

téta tirááe.

íbêqa min-ánná-wáyúkátí yíqa í-yátááqá ánatagiye.

¹³ ánibo mórana anó-nakoma timá tímikaimma:
“mi-káyúkámá ayáqtááqa waayán-únákáqtôma
umátokaamma yemá náayubiyo? ánibo yemá
náan-aukapakenaq irááo?” titaq ¹⁴ kemá yuwéqma
maará téq timá ámikaune: “ketí anóko, enamáárîq
emá káonaane.” túnana wemá timá tímikaiye:
“yemá mamin-ánnámá aíqa í-kánáábíké anómma
yútiq-yataaqa mayéta ummaa-yátááqá matááe.
ánibo yemá tipi-típi-araakoni naaeráké yeqtí
unáákáqtôma tete uráawana yeqtí unáákáqtôgoma
waayámmá aúkáiye.

¹⁵ miráipoata yemá Áánûqtuni náápaan-abiqtatagoni
aúbáqá itó kéoe.

ánibo wágááwa nokáámma wení aokaq-náúpáqá
wekáq nunamummá kéitaae.

miráitana Áánûqtuma náápaan-abiqtataraq máena
wemamáárîq yemmá mayi yuwániye.

¹⁶ miráinata yemmá ókaraq yáama íma yéna ke-
qnáámmá nonáá íyikena ínoe.

ánibo aaqá íma kautéta móra-yataakoma yúraqa íma
amanna kuyikániye.

¹⁷ tipi-típi-araakoma náápaan aúkáapi mái-nakoma
yeqtí kawáá-náqá mániye.

wemá poqnommá wáinabaq yiwíqme wínata
 nokópíké aúwaraimma mayánoe.
 miráiyana Áánûqtuma wenamáárîq yúrapike máqte-
 yiqnuma ayúnikaniye.”
 téna anó-nakoma timá tímikaiye.

8

*tipi-típi-araaqa Ítuma abapaké kaayaq-káwéqá
 yamáta-kannaama aukákáiyé.*

¹ tipi-típi-araakoma abapaké kaayaq-káwéqá
 yamá aráápamata-kannaama aukáqtúwáitanama
 mikáké Áánûqtuni márûpaq pááqyamma ayáqtáá-
 kanaama íma aamá pááq uráiyé. ² kemá Yóáane
 aónáúnata abapaké kaayaq-káqtó-wáyúkámá
 Áánûqtun aúbáq abapaké kaayaq-wéróq-ánámá
 yímikaae.

³ ánibo káqomma Áánûqtunopake kaqtó-
 nakoma Áánûqtukaq amí-yátááqá ámê-qaaregoni
 waaqókáq ya itó-uraiye. wemá áwáarara kai-
 yáwáámmá íraqôn-akuqa í-yátááqá matokáiyé.
 yemá íraqô-kuyumma í-kánámá ámikaamma
 Áánûqtuni aokaq-ááráwáátí nunamummá mamá
 yorupamá náápaan-abiqtataraq maraq mái-
 nakoni aúbáq áwáarara kain-óqtá-tááréráq agamá
 ákûq umákanena uráiyé. ⁴ ánibo íraqô-kuyun í-
 kánágóní úmûkogaraq Áánûqtuni aokaq-ááráwáátí
 nunamukógáráq yanaa uténa Áánûqtun-aubake
 kaqtó-nakoni ayáápike yuwéta Áánûqtunopaq yanaa
 utarááye. ⁵ mi-káqtó-nákómá íraqôn-aku-kana-
 taapeqa maténa Áánûqtukaq agamá ákûq umákai-
 irabike iráámma kúrakena mi-táápápímmá maqmqá

ógiqmarena maa-márábí iyaabótúwáitana kukáiyē.
iyaabótúwáitana wíyôn-aama téna áa kááyaitana
abayú kéyoraitana márûma yokáiyē.

*kaayaqté-kaayaqte Áánûqtunopake kaqtó-nakoma
werôq-anabike werôqa yurááē.*

⁶ abapaké kaayaq-káqtó-wáyúkámá
Áánûqtunopake abapaké kaayaq-wérôq-ánámá
matóráama werôqa yínéta mamá yokaa urááē.
⁷ ániibo áqnáabaq móra-kaqto-nakoma wení werôqa
yitana kaágáráq iragógáráq naaégáráq marabí
iyaabótúwáawana kuqturááē. máqte-tama kaumo-
áúkápáq móra-aayapaq iragómá kágitana máqten-
aapepaaqa iragómá karáiyē. ⁸ anaaékaq-kaqto-
nakoma wení werôq-anabike werôqa yumátúwáitata
anón-anuma iramá kainíkáá umá iyaabótúwáawana
únópi kukéta kaumo-áúkápáq móra-aukapaqa
waéqma naaemá aúkáiyē. ⁹ únópi máqten-auwaraiq-
kamma máimma kaumo ánnáiq owana móra-annama
pukurááē. únópi-káárégómá kaumo ánnáiq owana
móra-unopi-kaare-annama mamá yokíkuraiyē.
¹⁰ má mikáq-káqtó-nákómá wení werôq-anabike
werôqa yumátúwáitana mórama wiyókómá iraráá
kamá ómmá kúraqmena wiyôpake marabí kukéta
máqte-nokoma kaumo ánnáiq owana móra-anna-
nopikaraq poqnopikáráq kuturáiyē. ¹¹ wiyóqá
wiyôpake yaráqmena kúmî-waigon áwîqa “aabígaraq-
irae.” minnágón-aaimma nopí kukétaboata ikaaqa
kétiyē. kaumo ánnáiq owana móra-anna-nomma
waéqma ikaaqa-ánnáiq urétaboata netuqyaammá
mi-nómmá yaqnaa-káyúkámá pukááē. ¹² ániibo
káqo-kaqto-nakoma wení werôq-anabike werôqa
yumátúwáitana aabaúmá wíyômma máqtemma

wiyóqá mamá kaumo ánnáiq owana móra-annaiq mirá-uraae. móra-aukapaq aabaúgáráq móra-aukapaq wíyôkaraq máqte-wiyokogaraq móra-aukapaq kumayuqá aúkááe. miráitana wágáá-kanaagaraq nokáa-kanaama kaumo-kánáábíké móra-aayapaq íma tágaraiye. ¹³ miráimma ánatagitaq kemá aónáúnana mórama anón-akikigoma méyábáq aabayákáq arabéna uréire uráiyé. miráitaq itáúnana anókaq ááyama tiráiyé: “tirunô. tirunô. maa-márábi máa-noinin-aukaqa tirummá mayikáune. miráitata káqomma kaumo-káqtó-wáyúkámá Áánûqtunopake yeqtí werôq-anabike werôqa yónáae temmá anómma yútiq-yataaqa aarawaabi pááq íniye.” téna anókaq ááyama tiráiyé.

9

ôqa kaumo-káqtó-wáyúkámá Áánûqtunopake yeqtí werôq-anabike werôqa yurááe.

¹ móra-tiyaapaq-kaqto-nakoma Áánûqtunopake wení werôq-anabike werôqa yitana mórama wiyókómá wíyôpake yuwéna marabí kukáitaq aónaraune. ánibo áítabaq abéyúmmá íma wáiq kíma ámikaae. ² miráitana wemá min-áitábáq ítuwaitana úmúmma utaimmá anón-iragoni úmúkaa utaráiyé. min-áitánóbáké utain-úmúkómá abaúgáráq uwáágokaraq mamá kumayuqá aúkááye. ³ netuqyaa-tái-wámmá pítaaq min-úmúpíké yuwéta marabí kukááe. miráitata yemá akoqnáama matáama miráuma uwabaaikóni akoqnáaraq umá matááe. ⁴ ánibo yemá maará téta aamá matááe: “karaatataáqá íma namá

ánatera máqte-qtataaqa maa-márábí karútaina-
yataarabi yaamé íma namá ánataaro. miráimanibo
mi-káyúkámá yúwáayakaq Áánûqtuni awaaméq-
yátááqá íma matáiya-kayukama yenamáa yúpuyoro.
⁵ maa-káyúkámá yíqa í-yátááqá móra-tiyaapaq-
wiyokon-arupi yimínômanibo yemmá íma yíkamma
púyoro.” téna maan-áímmá mataáae. ánibo mi-
kákómá waayúkama anómma yíqa yímikaimma
miráuma uwabaaikómá yúpuitata yíqtaba oníkáa
uráiyé. ⁶ mi-kánááráqá waayúkama puíáqtábá
abáá-inomanibo íaonanoé. mi-kánááráqá áraimma
puí-yátááqtábá ôriq umá yikánîmanibo puí-
yátáákómá yeqtôpake péqmare kóiniye. ⁷ kemá
mi-pítááqá aónáúnama oótigoma ááiqa ínena
yokaa iníkáa uráae. yeqtí yiqnókómá áwáarara
kain-óqtákáa-kámóqá uráae. yóíkoma miráuma
waayúka óíkaa uráiyé. ⁸ yiqnótáugoma ayáqtááqa
miráuma aaratí yiqnótáuraa uráiyé. ánibo
yíwáyaakoma miráuma anón-awaabiq-putigoni
(arááyane) áwáyaakaa uráiyé. ⁹ yíqtaaraqa aakaqá
akoqnáa umá (káápaaraa) kúberaawana yaáyákoma
miráuma netuqyaan-áyárémmá oótigoma kúma
ááiqaq yabitimáena kéwitana kabámînikaa umá
wenáama anókariq uráiyé. ¹⁰ yemá uwabaaikóní
améráakaa umá uwaaqá yiméráan aqtórâq wáqe-
uraiye. yetiméráapi waayúkama yúpui-akoqnaama
móra-tiyaapaq-wiyokoni-arupi wáqe-uraiye. ¹¹ yeqtí
yabíkái-naqa wemá min-áítábâq abéyúmmá íma
waéna kaqtó-naqiye. Íbaru-wayukati yáabimma mi-
káqtó-nákóní áwîqa Áábaronie. ánibo Karíki-aipimma
Aapóronie. ¹² áqnáae-tiru-kanaama ánataguraimanibo
kaayaq-tírú-kánáámá anaaékaq pááq íniye.

abapaké móra-kaqto-nakoma wení werôq-anabike werôqa yuráiyé.

¹³ abapaké móra-kaqto-nakoma wení werôq-anabike werôqa yumátúwáitaq itaúnana kímora-ama kaayaqté-kaayaqte-yaummatapike kaayaqté-kaayaqte óqtan-awayaakoni aúkápimma Áánûqtukaq amíyátááqá âmê-taareraqa áwáarara kain-ótáq-táárémá Áánûqtun aúbáq min-ámá ¹⁴ abapaké móra-kaqto-nakomma timá-amitana wení werôq-anama matórái-waigoma timá ámikaiye: “Áánûqtunopake kaayaqté-kaayaqte kaqtó-wayukama anó-nomma Yúpárêti-nokaq ánnáma matáamma emá kanaaráq iyúwénata kóro.” téna timá ámikaiye. ¹⁵ wemá Áánûqtuni kaayaqté-kaayaqte-kaqto-wayukama iyúkaimma yemá yokaa éta máqtemma aarawaamá mamá kaumo ánáaiq owata móra-annama yíkamiyata puínoe. mi-káqtó-wáyúkámá yemá mi-kánááyábá mi-túpááyábá mi-kíyóqtábá min-áúqtábá yokaa uráaqtababoata yemmá iyúkaiye. ¹⁶ ánibo oóti ámûraaqa ááiq-wayukama máa-kayukama netuqyaa táwîgani (200 mírioni) kegébâ ayuraa pááq uráiyé. miráitaq nôraq umábiyo téq ítaraune. ¹⁷ ánibo kemá miráuma kaikáá umá min-ótímá aónáúnata waayúkama min-óti ámûraaqa máe-kayukati yúyawaakoma mirá-uraiye. waayúkama akoqnáá-puyaqa kúbekaama iragóráá tágama yóikomma eqábuma miráuma-wayukama máqe-uraa. máqten-otigoni aqnómmá miráuma anón-awaabiq-putima (arááyane) aqnókáá uráiyé. ánibo yóyaupike abááq-írágógáráq úmûkogaraq uwaaq-áitógáráq yá-uraae. ¹⁸ maami-káúmó-táwí-yátáákáké máqte-kayukama kaumo ánáaiq owana

móra-annama yíkamowata pukááe. miráowana min-írágógáráq úmûkogaraq uwaaq-áitógáráq oótigoni yóyaupike pááq-umayikaraae. ¹⁹ máqten-otigoni akoqnáama yóyaupikaraq yiméráapikaraq wáqe-uraae. yiméráakoma miráuma iraakabayaakáá uráitana óq-aqnomma wáqe-uraiye. miráitata minnárake waayúkama kényupuiye. ²⁰ máqtemma káqo-kayukama maami-káúmó-táwí-yátáápíkémhá ípukaama yemá yirummá íwaereta yemá iyáánapo tarôq o-qtátáákómá yinaaémma íyumakaraae. ímiye. yemá waátágokaq aágokaraq tíq-tiq kéeta yemá mi-qtátáákómá áwáarara kain-óqtánápógáráq paá óqtanapogaraq yaanapógáráq iyáánapo tarôq o-qtátáákókáq yúyánámmá kémaraae. mi-qtátáákómá aúramma íaonena aamá íitena uréire íurai-qtataaqa máqtemma yaaguyakááe. ²¹ mi-káyúkámá yaímma-wayukama yíkamma puyéta uwaatagáánîq éta kebó-yátááqá waréta moyámmá mayéta uráámanibo mi-qtátáákóqtábá íma yirummá éta waékááe.

10

Áánûqtunopake kaqtó-nakoma Yóáanemma aúba-wannaama ámitana naráíye.

¹ mirái-qtataaqa ánatagitaq aónáúnana mórama akoqnáa-kaqto-naqa Áánûqtuni márûpake kukáíye. wenaúraqa konnámmá aqména aabotáyákómá aqnókáqá yaútúraiye. óíkoma tágama aakáá karáitana aítaukoma miráuma arúmmá kamá yaútínikaa uráíye. ² wemá pááqyan-aba-wannaama ayáápimma matokáitana min-áúbá-wánnáágómá agátátuwe wáqe-uraiye. wemá ayáánurapaq-aitauqa árûqma únópi maréna ayáánepaq-aitauqa

árûqma paá marabáq makáíye. ³ ániibo wemá anókaq wááqa yimmá miráuma anón-awaabiq-putiraa (arááyane) umá wááqa yuráíye. wemá miráuma wááqa yitana abapaké kaayaq-wiyón-áámá kabámitata tirááe. ⁴ mi-wiyón-áámá timátúwáitaq kemá min-áímmô timmá agayánáae téq únana Áánûqtuni márûpake móra-aikoma maará-tiraiye: “min-áímmá abapaké kaayaq-wiyón-áará timmá minnáma aúyánápi matoraa. aúba-wannaabimma íagayaa.” téna tiráíye. ⁵ ániibo mikáqtó-nákómmá keqnáámmá kemá aónarauna-waigoma únópikáráq marabákáráq itó-uma máena ayáánuramma múte yaútaiye. ⁶ miráitana wemá matúq-matuq umá kémai-nakoqtaba mi-káqtó-náqá wenáiyaba tikáiyana akoqnáá umákaikaae téna tiráíye. Áánûqtu wiyôma máqte-qtataaqa mipí wáitana maragáráq máqte-qtataaqa mibáq wáitana únókáráq máqte-qtataaqa mipí wáitana wemá tarôq uráíye. Áánûqtuni kaqtó-nakoma tiráíye: “awé-í-kánáámá ánataguraiye. ⁷ anaaékaqa abapaké kaayaq-káqtó-nákómá Áánûqtunopake wení werôq-anabike werôqa yumátúwáitana wááqa yínena ínna-taoqa Áánûqtuni aúpáq-áúyánámmá wení amuné-wáyúkámá átê-wataabi timá yímikaimma abarokáq pááq ínana tiráátiniye. ⁸ ániibo min-áíkomá Áánûqtuni márûpake ókaraq timá tímikainiq umá keqnáámmá tiráíye: “Áánûqtuni kaqtó-naqa únópikáráq marabákáráq itó-uma mái-nakoni ayáápi min-áúbá-wánnáámá agátatuwena wáimma ko-mayaa.” téna timá tímikaiye. ⁹ mikáké kemá Áánûqtuni kaqtó-nakoni amakaq uréq

timá ámikaune: “mi-pááqyán-áúbá-wánnáámá timiyo.” túnana wemá tiráiyē: “maaminnâ emá maté naao. áyaqnoqaq ikaa tínimanibo óyaukaq átê umá kopaaq áteráá íniye.” téna timá tímikaiye. ¹⁰ wemá mirá-timatuwaitaq Áánûqtuni kaqtó-nakoni ayáápike pááqya-kanaama mamá naráune. naúnama tóyaukaqa miráuma kopaaq átê uráimanibo nawíkatuwaunana tíyaqnoqaq ikaa tiráiyē. ¹¹ wemá maará téna timá tímikaiye: “emá keqnáámmá Áánûqtuni amuné-áímmá máqten-anna-wayukayopaq máqte-marabaq máqten-aipi anómma yabíkáiya-kayukabakaraq mó timá-yimiyo.” téna tiráiyē.

11

kaayaq-nákórátá watáama tiráiyē.

¹ kemmá ayáqtááq maqmá aónai-yatama tímikaamma timá tímikaaē: “emá itó-ure Áánûqtuni aokaq-náúpákáráq Áánûqtukaq amí-yátááqá ámê-taaregaraq máqte-wayukama Áánûqtukaq nunamummá mibáq kéitaa mi-tátánápó maqmá aónaao. ² miráimanibo aokaq-nákóní naamátûpaq íma maqmá aónaao. naamátûpaq mi-márúqá Yéqtaaeo-wayukama íma Íbaru-wayukama máewata yiyáapi yímikaaē. mi-káyúkámá Yérútáárebaq aokaq-márúqá kaayaq-wáyúká umá kaayaq-wíyókón arupi yatâmmeta uréire ínoe. ³ miráinaq kaayaq-nákórátá keqtábá áraimma tíya-nakama apekírác-únákáqtó kúbereta yenákámá amuné-áímmá kaayaq-wáyúká umá kaayaq-wíyókón arupi (1,260 de) yiyúwáanata tíyóye. ⁴ yenákámá

miráuma kaayaq-óríbétí-yaráá óyana ómmá kaayaq-yááréráq máqte-marabaq-wayukati uyátárai-nakoni aúbáq itó-uraaye. ⁵ ánibo yaímma-wayukama yenákámá táigoma yikaíkáae téta yenákátí yóyaupike iramá yá-awitata yenákátí namuro-wáyúkámá kamá kautíniye. owé. móra-nakoma yenákámá mamá táíq ínnama áaiqtaba miráráá umá wemá puíniye. ⁶ yenákámá akoqnáama yokááyapoata aabayámmá yáqtoqma Áánûqtuni amuné-áímmá tíya-taoqa aaqá íma yíniye. ánibo yenákámá akoqnáama yokááyapoata máqte-nomma mamá kanaaráq waéqma naaemá auréta maa-márábí-káyúkámá máqte-qtataariq umá mamá kanaaráq táíq íyóye. máqte-tupaama yenákámá mirá-qtátááríq óyáae tétama kanaaráq paá mirá-iyoye. ⁷ yenákámá timá ánatatuwaiyanama min-ábáaq-wákómá abéyúmmá íma wáin-aitanobake uwíniye. uténa yenákáqtê ááiqa mú-iniye. miráéna yenákámá uyátena yíkaminata puíyóye. ⁸ miráínana yenákátí arááq-yuma mi anó-marukoni anón-api pareráq íyóye. yenákátí anó-naqa mimórá-márúkáq kaapaq-yátáq pukáitaq yenákátí arááq-yuma pareráq íyóye. Tótôma-marukaa Íqtîbi-marukaagaraq mi-márúkáré. ⁹ waayúkama ókon-oko-yugaraq máqte-marabakemma máqten-aikaraqa yaímma máqten-annabike-kayukama min-nákátí arááq-yuma kaumo-kánáámá karagébama-yuramma aónanoe. miráínata yemá íma iyuwáiyata min-nákámá íma mamá utánoe. ¹⁰ ánibo maa-márábí-káyúkámá min-nákámô puyóyaqtabama ôriq umá yimuqá maréta imá yéta anón-aawaqa agamá mutaammá maqmqá néta aiqta-táúmá yoqmqá yeqti aanábó-wáyúkámá

yiméta ínoe. ániibo mi-kááyáq-ámúné-nákórátámá aarawaamá maa-márábí máa-kayukama yíqa í-yátááqá yímikaipoata iyámma umáyíkaraae. ¹¹ kaumo-kánáámá (3 1/2) ánatagitana Áánûqtuma wení aáma yímena yúwaraimma yepí maréna itata yenákámá itó íyata waayúkama keyimoneta ôriq umá yáaqa kániye. ¹² yenákámá itáiyana móraaikoma Áánûqtuni márûpake anókaq yááyama tíniye: “kenákámá maabáq úyokao.” téna tíniye. yenákámá Áánûqtuni márûpaq uyéta konnápí uyáberaiyata máqtemma namuro-wáyúkámá yimónáiyata uwíyóye. ¹³ mirámô kéina mikáq anómaruma yéna tiyáákaaiyapake móra-aayapaq táwîq umátuwaniye. ániibo netuqyaa-káyúkámá (7,000) yíkaminata puínoe. miráitata tébakaq-wayukama paá máe-kayukama anómma yáaqa káinata Áánûqtuma wení márûkaq máinaqa wenáwîqa múte yauwínoe. ¹⁴ kaayaqá anón-ummaa-yataaqa miraráa umá ánataginiye. pááqya-kanaabi kaumo-úmmáá-yátááqá pááq íniye.

abapaké kaayaq-káqtó-nákómá Áánûqtunopake wení werôq-anabike werôqa yuráiyé.

¹⁵ abapaké kaayaq-káqtó-nákómá Áánûqtunopake wení werôq-anabike werôqa yumátúwáitana Áánûqtuni márûpaq aagómá anókaq tirááe: “maa-márámá Áánûqtunagaraq wemá mamá timákarai-nakonama káuraiye. ániibo maa-márámá matúq-matuq umá yabi íniye.” téta tirááe. ¹⁶ ániibo móra-wayuka umá kaayaqte-kaayaqte anókayukama yeqtí náápaa-yibiqtataraq Áánûqtuni aúbáq

yipaq ayéta Áánûqtukaq nunamummá mirá téta
¹⁷tirááe:

“uyátárain-Aanuqtuo, eqtábá ketáámá timuqá
 kémaraunatae.

máqten-akoqnaama yokáne.

íbêqa emá maé naayóbákáráqá máqe-uraane.

ení anón-akoqnaarake emá maa-márámá áaimma
 átama yabí éwaniq kéone.

¹⁸ maa-márábí-káyúkámá íyámma uráámanibo ení
 áyámma pááq kéie.

íbêqa pukáa-kayukama ítama yainai-kánáámá pááq
 kéie.

íbêqa ení mayai-wáyúkágáráq ení amuné-
 wáyúkágáráq ení aokaq-wáyúkágáráq
 máqtemma wenáwîqa yaaguyábô-kayukama
 yíwîqa wái-kayukama yíwîqa íwai-kayukagaraq
 anónnáma íraqô-meyamma yimínónna-
 kanaaraqie.

íbêqa maa-márámá mamá táíq éwao-kayukama
 yemmá mamá táíq í-kánááráqie.”

téta tirááe. ¹⁹ yemá mirá-timatuweta yemá

Áánûqtuni márûpaq aokaq-námmá ituwaawana
 óqtan-anaamma Áánûqtuni aúmatan-aimma Móteti
 agatáimma wení aokaq-náúpáq wáitata máqtemma
 aónaraae. ániibo aabayúma kamá yupayo umá
 wéyáwé kéitana áama kááyaitana wíyôn-aama
 kétitana márúma kéyoraitana kaábaramma kukáie.

12

aaragóté anó-kumurokoma

¹ móra anón-awaameqa Áánûqtuni márûpaq pááq
 uráie. minnágoma mirá-uraiye. móra-inimma

máena aneqá aabaúma maqma atáá-uma wáqtô iyáanikaa uráie. miráitana wíyomma aítaukoni aménáápáqá wáqe-uráie. ánibo aqnókáqá tiyááka umá kaayaq-wíyóqá kámokaa umá aqtokáie. ² wemá amûkaraq máqe-uraitana iyápó akaí-áiqá uráie. miráitana áiqá ôriq itana wááqa kéyena iyápó akánéna uráie. ³ miráitana Áánûqtuni márûpaq káqon-awaameqa pááq uráie. min-áwááméqá mirá-uráie. mórama anó-karogaro-kumuromma máqe-uráie. minnáma abapaké kaayaq-áqnómmá waéna tiyááka-awayaammaa aqnókáq wáqe-uráie. ánibo abapaké kaayaq-náápáá-kámóqá máqten-aqnokaqa wáqe-uráie. ⁴ améráakoma kaumo-wíyókáwápíké mórama wíyôkake kuyúqma márúte marabí iyaabótukaae. mi-kúmúrókómmá iyápó akánéna in-ínikóní aúbáq itó-uma máena min-ínikómá iyápó akáinaq min-iyápó ikámma nánáae téna awé uráie. ⁵ min-ínikómá iyápóma inaamaí marákáraiye. min-iyápógómá anaaékaqa akoqnáá-yatanapo aarawaamá yabíqikaniye. ánibo min-ínikómá iyápó akátuwaitata páátákáá min-iyápómá awíqmeta yanaa kóuraae. yemá Áánûqtukaq awíqma uyéta wení náápaan-abiqtataraq utáae. ⁶ ánibo min-ínikómá péqmarena waayúka íma máa-kaqmaapaq kóuraiye. min-áúkápáqá Áánûqtuma mamá mi-márúqá yokaa umákaraitata kawáá umákareta aáwaqa maténa miráuma netuqyaa-kánáámá (1,260 de) min-ínikómá máqe-uráie. ⁷ Áánûqtuni márûpaq anón-aiiqa pááq uráie. Mááíkorogaraq wení kaqtó-wayukagaraq anó-kumurokomma áaiqa uráae. mi-kúmúrókógáráq wení kaqtó-wayukate áaiqa uráánamanibo

⁸ yeqtí akoqnáama íma wáqe-urairoata ááiqa íma uyátáraae. miráipoata Mááíkoroma ókaraq Áánûqtuni márûpaqa wenôpaq íma máqe-uraiye. ⁹ ánibo anó-kumurokoma wemá naayóbáqá min-íráákábáyáámá áwîqa Tááqtae máqe-uraiye. wemá máqte-marabi-kayukama kaaqaari-áímmá timá-yimena makatéwaine. abo min-ánó-kúmúrókómá wení kaqtó-wayukagaraq Áánûqtuni márûpake márúte iyaabótúwáawata maa-márábí kukááe. ¹⁰ mikáké Áánûqtuni márûpaqa móra-aimma itaúnana anókaq ááyama maará-tiraiye: “Íbêqa ketáái Áánûqtuma wení akoqnáa-kanaagaraq wení yabí i-kanaagaraq pááq immá keqtáá yauwéqma kétéwirai-taokaraq abarokáq pááq kéiye. Áánûqtuma mamá timákarai-nakoni anó-naapaamma kéiye. min-nákómá ketáái tîbâqawaaraayuma mamá yúbi makái-nakoma ketáái Áánûqtuni aúbáq wágááwabi nokáámma yúbi makái-nakomma íbêqa Áánûqtuni márûkake márúte kéiyabotuwaae. ¹¹ ketáái tîbâqawaaraayuti yúbi makáe-nakoma íma makatítatapoata wemmá uyátáraae. tipi-típi-araakoni naaeráké akoqnáama mayéta yetáama Ítuqtaba téta yemá puíyábá íma kéqaraapoata ááiqa uyátáraae. ¹² keráwáqá máqtemma Áánûqtuni márûpaq máa-kayukaa timuqá máráaro. minnáyaba Tááqtaama wení kanaamá pááqyamma awaararîq ínîniq kéitanaboana wemá anón-ayakaraq marabí-káyúkáyôpaq kukáaiye.” téna min-áíkomá Áánûqtuni márûpake tiráiyé. ¹³ min-ánó-kúmúrókómá iyaabótúwáawana kégumenama aónaimma maa-márábí máqe-urena min-íníkomá

inaamaí marákárain-inikoni anaaé wakáiyē.
¹⁴ miráitata min-íníkömmá anón-akikigoni máka-
 aayamma ámikaaē. anó-kumurokoqtaba wemá
 arabêna wenamáápaq kaqmááq-marabaq waayúka
 íma máapaq mánena kóuraiye. min-áúkápáqá
 aáwakaqa íráqôniq umá kawáá uréta kaumo-
 kárítímáátigáráq abapaké móra-wiyomma mibáq
 máqe-uraiye. ¹⁵ mi-kúmúrókómá wení óyaupike
 nommá wiqmá yukáiyē. witúwáitana mi-
 nókómá anó-nokaa auména kégoena min-íníkömmá
 waqména kóuraiye. mi-kúmúrókómá min-íníqtábá
 nawíkainana puíkáae téna uráiyē. ¹⁶ miráitana
 maragómá min-ínímmá áwáqnaa uráiyē. maragómá
 kekoqá magéna óyaukaa min-ánón-nókómá anó-
 kumurokon óyaupike yi-nómmá nawíkatukaiye.
¹⁷ ánibo anó-kumurokoma min-íníkömmá áyamma
 umákēna wení yaímma-iyapo-annate ááiqā mó-
 umayikanena uráiyē. mi-káyúkámá yemá Áánûqtuni
 ámán-aimma kéwareta Ítun-aayaba kēteta anaaé
 waréwaone. ¹⁸ min-ánó-kúmúrókómá únókóní
 aqtamáábaq itó-uraiye.

13

kaayaq-ábááq-wámmá utarááye.

¹ miráitana abááq-wámmá aónáúnana únópiké
 utaréna tiyááka-awaayakaraq abapaké kaayaq-
 áqnómmá wáqe-uraiye. mi-kákóní áwáayakaqa
 tiyááka-naapaa-kamoqa wáqe-uraiye. yiqnókáq
 táí-awikaraq akáyáán-áímmá Áánûqtuqtaba wáqe-
 uraiye. ² mi-kámmá aónáúnama anón-awaabiq-
 putiraa kapoq-kápoqa uráiyē. aítaukoma anón-
 awaabiq-iyakaa uráiyē. óyaukoma anómma áwáábíq-

putiraakaakoni (arááyane)” akáá umá máiyoy? náawaq kanaaráq wemmá ááíqa umákaniyo?” téta tirááe. 3-4 missing?

⁵ miráitana Áánûqtuma yúwáitana min-ábááq-wákómá akáyáán-áímmá Áánûqtuqtaba timmá wení akoqnáárake kaayaq-wáyúká umá kaayaqte-kaayaqte-wiyomma maéna mirá-uraiye. ⁶ óyauqa ógaakena Áánûqtuqtaba akáyáán-áímmá timákena Áánûqtuni áwîqtaba wení márûpaqa maéwao-kayukatabagaraq akáyáán-áímmá tirááe. ⁷ miráitana Áánûqtuma min-ábááq-wákómá ayúwáitana Áánûqtuni aokaq-wáyúkámá wení aménáápáqá máewana ókon-okon-augaraq-wayukaraq máqte-marabake-kayukagaraq máqten-aikaraq-wayukagaraq máqte-kamaanigaraq min-ábááq-wákóní akoqnááma aménáápáqá máqte-kayukama máqe-uraae. ⁸ máqtemma marabí-káyúkámá yeqtí yíwíqa matúq-matuq umá mái-wannaama Áánûqtuma maa-márámá tarôq kéitana wáqe-urai-kannaabimma íma wáinna-yuma yemá abááq-wákómá wekáq nunamummá tínoe. mi-kánnáámá naayóbáqá tipí-típigoni áráaqa ikámôwana pukái-waigoni aúba-wannae. ⁹ náawabi aáqa wáinna-nakoma maamin-áímmá ítama akoqnáá íno.

¹⁰ keráwáqá tiyúwáinaq ánná umátikaiyama kanaaráq keráwáqá ánná ínoe. keráwáqá tokóru-yakaa-punapo ikamínéta íyanama keráwáqá tokóru-yakaa-punapo tikaminoe. miráipoana Áánûqtuni aokaq-wáyúkámá yeqtí itáíq-itaiq í-yátááqá akoqnáá umá yáqtokero.

¹¹ káqomma móra-abaaq-wama aónáúnana

marabíké abarokáq uráiyē. min-ábááq-nákóní aqnópiké utaaín-áwááyákómá tipí-típi-awaayakoraa uráitana anó-kumurokoraa aamá tiráiyē. ¹² maamin-ábááq-wákómá áqnáaen-abaaq-waakoni akoqnáama aménápáqá máqe-uraiyē. anaaékaq-abaaq-wakoma maa-márábí-káyúkámá mamá aúqyíkáitata áqnáabaq-wakoma maa-márábí-káyúkámá mamá aúqyíkáitata áqnáabaq-abaaq-wakaq nunamummá kéte. áqnáaen-abaaq-wama ikámôwana náomma kamá atóbarai-wakoe. ¹³ anaaékaq yiráin-abaaq-wakoma anón-awaameqa ôriq umá tarôq kéiyē. móra-anon-awaameqa mirá kéiyē. aarawaatí yúrapimma wíyôpake iramá mamá aúqmáráitana kamáena marabí kukáiyē. ¹⁴ miráitana min-ábááq-wámá Áánûqtu yúwáitana anón-awaameqnapo taígani-kayukama makákáiyē. min-áwááméq-yátááqá áqnáae-abaaq-wakoni aúbáq tarôq uráiyē. máqte-marabi-kayukama áqnáae-abaaq-waqtaba timá yímitana “wení amammá tarôq oro.” tiráiyē. mirá kéeq wemmá tokóru-yakaa-punapo náomma karáine atóbarai-kamma yaaguyabíyátábá tiráiyē. ¹⁵ miráitana Áánûqtuma yúwáitana min-ábááq-wámá aáma min-ámápí ámitana aamá kanaaráq tínata náayuwabi min-ámákáq íma nunamummá tíyataboata yíkamiyata puínoe. ¹⁶ máqte-kayukama yíwîqa íwai-kayukagaraq yíwîqa wái-kayukagaraq oótamma makáa-kayukagaraq áwáyoq-kayukagaraq máqte mayái máyáa-kayukama ápéqa matáa-kayukagaraq ápéqa ímataa-kayukagaraq máqte-kayukama anaaékaq-abaaq-wakoma mamá aúqyíkama móra-awaameq-aubauma iyáánurapakaraq yúwáayakaq matááe. ¹⁷ miráinana náanakoabi

abááq-wákóní awaaméq-áúbámá íma maténama wemá íma meyámmá mayéna móra-yataaqa íma meyánîq kanaaráq íniye. abááq-wákóní awaaméq-áúbámá mirá kéiyé. wenáwîre. náápaamma wenáwîkon awaaméré. ¹⁸ awaaméq-áúyábámá aupaq-ááíkomá mamá ôriq umá tágama-itai-yataaqtaba kákaiye. náawabi aá kéitaina-nakoma máinama abááq-wákóní náápaayaba aúyánápi maíno. mi-náápáámmá móra-nakonnae. abapaké móra abapaké móragaraq abapaké móragarare (666).

14

yeráwáqá taíganimma (144,000) aúgen-ima tirááe.

¹ kemá aónáúnana Tááíoni-anuraqa tipi-típi-araakoma itó-uraitata aarawaamá taíganimma (144,000) itó-uma máqe-uraae. tipi-típi-araakoni áwîkaraq aboán áwîqa yúwáayakaqa máqe-uraae. ² kemá itaúnana Áánûqtuni márûpake móra-aikoma téna noniya áaraa kétena anómma wíyôn-araa tiráiyé. min-áímmá itaúnama imá teníkáá umá nárîq-naraaq-yataakoma áama tiráiyé. ³ náápaan-abiqtatagoni aúbáq wáin-aukapaq máeta kaayaqté-kaayaqte maéwae kéo-kakoni aúbákáráq móra-wayuka umá kaayaqté-kaayaqte anó-kayukati yúbákáráq mi-táígání-káyúkámá (144,000) marabíké yíwíkai-kayukama aúgen-ima tirááe. min-ímá káqo-kayukama íma kanaaráq kéte. ⁴ maami-káyúkámá aaranaatéma mórabi máqe-uraae. yeráwáqá tipi-típi-araakoma winnápáq waqméta uréire kéoe. marabí máa-kayukati aúkáapike yíwíkена yeráwáqá áqnáábariq umá Áánûqtukaq

tipi-típi-araakokaraq yimi-yátáaré. ⁵ yeráwáqá yóyaupike kaaqaari-áímmá íma téta móra-otaamma Áánûqtun-aurakaq yepímmá íma wáíye.

kaumomá Áánûqtuni márûpake kaqtó-wayukama

⁶ miráitaq kemá aónáúnana Áánûqtunopake mórama kaqtó-nakoma yanaa arabéna uráíye. wemá átê-wataama matúq-matuq umá máiwataagaraq uréna maa-márábí-káyúkámá timáyiminena máqte-kamaanigaraq ókon-okon-augaraq-wayukagaraq máqten-aikaraq-wayukagaraq máqten-anna-wayukama timá yímikaiye. ⁷ anókaq ááyama téna maará-tiraiye: “waayúkama yainánîq-kanaama pááq uráibo Áánûqtuqtaba ikatíq éraq wení anóqtataqtaba wenáwîqa múte yaúyóro. Áánûqtuma wení márûpaqa maragáráq únókáráq poqnokáráq tarôq urái-nakomma wekáq nunamummá tero.” téna mi-káqtó-nákómá Áánûqtunopake tiráíye. ⁸ Áánûqtunopake irái-kaqto-nakoni anaaé móra-kaqto-nako iréna mirá téna tiráíye: “Pébírônîqa anómáruqa yawarápamataae. Pébírônî-wayukama yeqtí táwî-aaimma máqten-aukapaq-wayukama yiráátiraae. mirápóata máqten-aukapaq-wayukama aúqyíkáama Áánûqtuni áyamma matááe.” téna mi-káqtó-nákómá tiráíye. ⁹ yenákátí yinaaéma káqo-kaqto-nakoma Áánûqtunopake iréna maará téna anókaq ááyama tiráíye: “móra-nakoma abááq-wákókáq wení amakókáráq nunamummá tinnama abááq-wákóní awaaméq-áúbámá aúwáayakaq mayénama ¹⁰ min-nákómá Áánûqtuni akoqnáá-ayamma

mayániye. min-nákómá Áánûqtuni aokaq-káqtó-wáyúkáyôpaq tipi-típi-araakonopakaraq iranápó uwaaq-áítókógáráq irá aráinana aíqa ôriq umá íniye. ¹¹ mi-káyúkámá abááq-wákókáq wení amakókáq nunamummá tíyama yúwáayakaq abááq-wákóní awaaméq-áúbámá mayétama miraráá umá yíqa ínoe. yíqa íq-iq ínoe. minnáyaba úmûmma yíqa ínna-waigoqtaba watúq-watuq umá uwíniye.” téna mi-káqtó-nákómá tiráiyé. ¹² miráitana mi-káyúkámá náayuwabi Áánûqtuni ámáan-aimma waréta Ítu Káríqtoqak itáíq-itaiq íya-yuma akoqnáá umá yáqtokero. ¹³ mikáké móra-aimma Áánûqtuni márûpake itaúnana min-áímmá téna tiráiyé: “aúbabi agayaa. yemá íbêq-kanaarake Ítu Káríqtoma wekáqtábá éta pukáiya-kayukama yimuqá kémaraae. Aokaq-Áágómá minnáyaba ‘owé’ kėtiye. íbêqa yeqtí akoqnáá-mayaiyataba kanaaráq agánoe. yeráwáqá yeqtí íráqôn-aaikaraq wínoe.” mi-káqtó-nákómá tiráiyé.

marabíké ááwaqa mayái-kánáámá abarokáq uráiyé.

¹⁴ ánibo aónáúnana waayá-kónnámá wáqe-uraitana mi-kónnákáq Waayúkagon Áráakaa-naqa máqe-uraiye. min-nákóní aqnókáqá náápaa-kamoqa aqtokéna ayáápimma áanaiq púrää-qtátááqá matokáiyé. ¹⁵ ánibo mórama kaqtó-nakoma Áánûqtunopake aokaq-náúpáké yaúbama kukéna anókaq ááyama konnákáq mái-nakomma maará téna timá ámikaiye: “ení púrää-qtátááqnápó marabíkén-ááwáqá yuraraao. yorupái-kánáámá abarokáq uráitana marabíkén-ááwákómá ábu

karáiyē.” téna titana ¹⁶ min-nákómá konnákáq máena weni púráá-qtátáánápó marabíkē ábukain aáwaqa yurákáiyē. ¹⁷ keqnáámmá aónáúnana káqo-kaqto-nakoma aokaq-náúpáké Áánûqtuni márûpaqa ayáápipmma púráá-qtátáákáráq matoréna kukáiyē. ¹⁸ ánibo káqomma Áánûqtuni kaqtó-nakoma Áánûqtukaq amí-yátááqá amê-taarerake kukáiyē. wemá iratábá akoqnááma matáiyē. anókaq ááyama min-nákómá áanaiq púráá-qtátááqá yokáinakomma timá ámikaiyē: “maa-márábín-ááwáqá ábu karáipoata ánnábike arammá yuraraao.” téna tiráiyē. ¹⁹ abo ánnábike arammá yuráqma iyaabóma ánáapi kaqmá anommá paábaqtaa urááē. kaqmá ánáamma wenáaimma Áánûqtuni áyáne. ²⁰ kaqmá ánáamma Ítiráaeo-wayukama nunamummá temárúpáké népaq matéta arammá káábaraaē. min-árámmá wenáaimma Áánûqtuni áyámma matáákayukae. yemmá káraapaawata naaegómá ôriq umá ko yááya uráiyē. máqten-aayapaq yawáaqmena kéwena oótigon aqnókáq utáiyē.

15

Áánûqtunopake abapaké kaayaq-káqtó-wáyúkámá aqtóráq-tái-yátááqá matááē.

¹ miráitaq kemá aónáúnana Áánûqtuni márûpaqa anón-awaameqa abarokáq kéita netuqyaa-tááqá ítaraune. Áánûqtunopake abapaké kaayaq-káqtó-wáyúkámá aqtóráq-tái-yátááqá abapaké kaayaqá matokáama minnáma Áánûqtuni áyámma matokááē. ² ánibo mórama únókáá-qtátááqá kaapókáráq iragáráq awígýôq uráiyē. non

áwabaq ááiqa umá uyátáraa-kayukama máqe-
uraae. yeráwáqá abááq-wakomma wení amakókáq
nunamummá íteta wenáwîkon náápaamma yemá
ímataapoata ááiqa umá uyátáraae. iyáápi naríq-
naraaq-yataaqa Áánûqtu yímimma matokááe. ³ tipi-
típi-araakoni imá Áánûqtuni mayaí-náqá Mótetini
igáráqá tirááe. min-ígóní aamá mirá-uraiye:

“uyátárai-Aanuqtuo, máqten-akoqnaama ennáe.
anó-qtataaqa emá ónnayaba ketáámá taáqa
kéitaunatae.

enáaimma áraikaraq íráqôniq umá keyainaiye.
máqte-kamaanima yabíkáana-wai máane.

⁴ náawaq enáaqa íma ikatíníyô?

náawaq kanaaráq enáwîqa íma múte yauwíníyô?

emá enamáa aokaq-náqóne.

máqten-anna-wayukama éta enaúbáq nunamummá
tínoe.

arupú-yataakaraq kateko-yátáákáráq emá ónnayaba
abarokáq pááq uráiyé.

maa-qtátááqtábá náawaq enáwîqa íma múte
yauwíníyô?”

téta imá tirááe. ⁵ ánatagitaq kemá aónáúnana
Áánûqtuni márûpaq tabaráábe-nakon arunóbáqá
Áánûqtunopakaraq íguraiye. ⁶ miráitana

Áánûqtunopake abapaké kaayaq-tái-yátáákáráq
marabí pááq ínî-qtataaqa yeráwáqá taaberáábe-
naupake yáubaraae. waayá-káqtómá itokéta
áwáararaa kai-qtátááqá yímûranna urááe.

⁷ kaayaqté-kaayaqtema maéwae kéo-kama yeráwáqtí
aúkápikemma mórama abapaké kaayaq-táápéqá
arunóbáqá matúq-matuq umá mái-Aanuqtuni

áyamma ógiqua wáena abapaké kaayaq-káqtó-wáyúkammá yímikaiye. ⁸ Áánûqtuni akoqnaágaraq wení tágama-yataakaraq mi-náúpáqá úmúkaa umá ógikaiye. mirá kéiqtaba aokaq-náúpáqá móra-nakoma íma kanaaraq uyáberanimanibo paá máráyana Áánûqtuni abapaké kaayaq-káqtó-wáyúkamá yeráwáqtí abapaké kaayaq-áqtóráq-tái-yátááqá mamá ánatatukaae.

16

Áánûqtuni áyamma abapaké kaayaq-táápépi

¹ kemá Yóáne ítaraunana aokaq-náúpáké anókaq ááyama abapaké kaayaq-káqtó-wáyúkammá yááyama tiráiyé: “maami-táápéqá Áánûqtuni áyamma ógikaimma mamá marabí aqtítuwaiyana kumíno.” téna tiráiyé. ² ánibo áqnáabaq-kaqto-nakoma iréna Áánûqtuni áyamma ógikaiq-taapeqa mamá marabí aqtítuwaitana kukáiyé. abááq-wákóní amakókáq nunamummá tiráa-kayukama abááq-wákóní awaaméq-áúbámá matáa-kayukagaraq yineqá yíkaraq anó-naomma pááq uráiyé.

³ anaaékaqa kaayaq-káqtó-nákómá iréna wení táápeqa únópi aqtítuwaitana únókómmá waéqma pukái-nakoni naegóráá itana únópi-kámá máqtepaq pukááe.

⁴ anaaékaqa kaumomá kaqto-nakoma iréna wení táápeqa mamá anó-nopikaraq poqnopikáráq aqtítuwaitana mi-nókáwákómá waéqma naemá aúkaiye. ⁵ ánibo maami-nókáq-káqtó-nákómá yabíkéna maará téna tiráiyé: “naayóbáqá máqe-urena íbêqa máanama emá aokariq kée tái-wayukama

yaináána arupú uráiyē. ⁶ maami-káyúkámá ení aokaq-wáyúkágáráq ení amuné-wáyúkágáráq yíkamma púyô-naaema yayaráiyē. ánibo íbêqa yeráwáqtí anónnáma yímikaiyē. yeráwáqá naaemá yaqnéta minná yeráwáqtí táí-mayane.” téna tiráiyē. ⁷ ánibo kemá Yóáane ítaraunana Áánûqtukaq amí-yátááqá âmê-taarerake anókaq ááyama tiráiyē: “owé. uyátárain-Aanuqtuo, máqten-akoqnaama ennáe. enáaimma áraikaraq íráqôniq umá káyainaiyē.” téna tiráiyē.

⁸ ánibo kaayaqté-kaayaqte-kaqto-nakoma iréna wení táápeqa mamá aabaúbí aqtítuwaitana Áánûqtuma aabaúgómmá paá yúwáitana waayúkama irá kamá káutaiyē. ⁹ ánibo maamin-ábáúgóní kokokómá irá kamá káúti-kayukama yeráwáqá Áánûqtuni áwîqtaba akáyáán-áímmá tirááe. maami-tái-yátááqá maa-márábí pááq immá Áánûqtun aménáápátáá wáqe-uraimanibo yirummá íma waéqma Áánûqtuni áwîqa íma múte yaaguyakááe.

¹⁰ ánibo móra-tiyaapaq-kaqto-nakoma iréna wení táápeqa mamá abááq-wákóní náápaan-abiqtataraq aqtítuwaitana wení yabíkái-maruqa waayúkabaq kumayuqá aúkaiyē. yíqa ôriq kéitataboata yimáábîmma ukákááe. ¹¹ yeráwáqtí yúgoma yíqa éna náomma kaitata Áánûqtuni áwîqtaba akáyáán-áímmá tirááe. yeráwáqtí waátá-yataaqtaba kúmiq-yataapikaraq yemá íma waéqma yúyánámmá ítaraae.

¹² ánibo abapaké móra-kaqto-nakoma iréna wení táápeqa maténa Yúpárêti anó-nopi aqtítuwaitana maami-nókómá káqnáguraitana aabaúmmá utain-

áyápáké anómma yabíkáa-kayukama yínôqtaba aammá yokaa uráiyé. ¹³ kemá Yóáane aónáúnana anó-kumurokoni abááq-wákóní kaaqaari-ámúné-nákóní yóyauqnobake kaumomá aágoma táí-aama táoraa-kama yáubama irááe. ¹⁴ mi-káúmómá ókon-oko-kaataae. uyátárai-nakoma máqten-akoqnaagaraq wení anó-kanaama abarokáq kéitata kéqo-keq-awaameqa mi-káúmómá tarôq kéoe. máqte-marabaq wéyáwé umá anómma yabíkáa-kayukama yorupamá yiketa Áánûqtuma mútûq-akoqnaama wái-nakoni kanaaráqá ááiqa pááq íniye.

¹⁵ itáaro. kemá móra moyá-nákóráá umá keráwáqtôpaq yayamá yénúne. móra-nakoma kawáá umá unáákáqtôma aneqá umátorena íma awapáá uréire ínna-nakoma agaé íma éna amuqá marániye.

¹⁶ aágoma táoraan-aama máqtemma yabíkáa-kayukama yíwíqma áíkuyikaitata min-áyápáq Íbaru-aipimma Áámágéroni mirá téta tirááe.

¹⁷ mikáké abapaké kaayaq-káqtó-nákómá iréna wení táápeqa mamá uwáábaq aqtítuwaitana aokaq-náúpákémá anókaq ááyama maará téna tiráiyé: “kánataiyé.” téna tiráiyé. ¹⁸ miráitana wíyôn-aama téna aabayûma kéyoraitana anómma márú yuráiyé. mi-márúmá yuráimma naayóbáqá ma-márábímmá márûma yéwainikaq íma uráibo anó-maruma yuráiyé. ¹⁹ maamin-ánó-márúqá kaumobí yáíkqaq umá abákaitana máqten-ayapaq waayúkati anó-maruqa yawítiraiye. miráitana uyátárai-nakoma Pébírôniq anó-maruqtaba aákaq itana mi-káyúkámá wení akoqnáá-ayamma matááe. ²⁰ ánibo máqte-maruqa únómmá yáutugitana máqten-anugaraq aúyoreqena

uráiyē. ²¹ miráitana kaáqa anómma máagaruraa-
kaaqa Áánûqtuni márûpake kukéna waayúkamma
kuma yíkakaiye. min-áqtórâq-tái-yátááqá ôriq
kéumayikaitatapoata Áánûqtuqtaba akáyáán-áímmá
tirááe.

17

aacaq-ínikómá tái-meyamma matáiyē.

¹ mórana abapaké kaayaq-káqtó-wáyúkábiké
wení abapaké kaayaq-táápéqá maména kéyena
maará téna timá tímikaiye: “iyo. aacaq-ínikómá
anó-nokoni ámûraaq máena wení tái-meyamma
mayánimma aráátenune. ² marabiké anómma
yabíkâa-kayukama maami-áákâq-íníkógâraq
kumari-yátâârîqa urááe. miráitata taígani marabí-
káyúkâtí yúranannama nommá naa-káyúkârâá
aúqyíkaraiye.” téna timá tímikaiye.

³ Áánûqtuni aágoma kemmá yamamá akoqnâá
kéitana mi-káqtó-nákómá Áánûqtunopake tíwíqmena
kaqmáâpaq uráiyē. min-áyâpâqá aónáúnana
mórana karogoron-ábââq-wámmá wení ámûraaqa
mórana aacaq-nóínímmá máqe-uraitana min-
ábââq-wákóní aneqá Áánûqtuqtaba taíganin-
akayaan-awiqa wáqe-urâae. maamin-ábââq-wákómá
abapaké kaayaq-áqnómmá wáitana tiyáâka-
awayaamma wáqe-uraiye. ⁴ maamin-ínikómá
tokô-karogaron-unakaqtoma umátorena maamin-
únákátórâqá pááqyan-oqtama ôriq umá áwâarara
kégaitana íraqôniq uráiyē. maamin-ínikóní
ayáápimma áwâarara kain-áwímmá matokáitana
maamin-áwíbímmá wení kumari-kébó-yátááqá
táwîq uráimma ógiqma wáqe-uraiye. ⁵ min-ínikóní

áwáayakaq móra-awiqa aúpáq-ááikáráq wáqe-uraiye. Pébírôniq anó-maruqa máqtemma aakaq-nóínímmá táí-aaikoti yinóae téna wáqe-uraiye. ⁶ ániibo maamin-íníkmá Áánûqtuni aokaq-wáyúkágáráq Ítu Káríqtoqtaba pukáa-kayukagaraq yeráwáqtí naaemá naréna maamin-íníkmá nommá naan-íníkoráá uráiyé.

ániibo kemá Yóáane maami-qtátááqá káoneq ôriq umá iyánáaq uráune. ⁷ ániibo Áánûqtuni kaqtónakoma ketê yi-wáígmá timá tímikaiye: “nôraq itaawáq iyánáaq kéono? maamin-ábááq-wákmá abapaké kaayaq-áqnmá wáitana tiyááka-awayaamma wáitana maamin-ínímá ámûraq máitana yenákáyábá aúpáq-ááímmá timá-amenu. ⁸ maamin-ábááq-wámmá aónaraanama naayóbáqá máqe-uraimanibo íbêqa íma máiyé. miráimanibo anaaékaqa anón-aitanobake utaréna yawítíma ánataniye. mi-márábí-káyúkámá yeqtí yíwíqa maa-márámá tarôq kéitana wáqe-urai-kanaabimma íma Áánûqtuma agatáina-yuma maamin-ábááq-wámmá máqe-uraimanibo íbêqa íma máebo anaaékaqa abarokáq ínata káoneta iyánáaq ôriq umá ínoe.

⁹ maamináyataba ôriq umá tágama-itai-yataaqo kákaiye. abapaké kaayaq-áqnmá aónaraanama abapaké kaayaq-ánón-ánúrágá maamin-íníkmá maraq máena abapaké kaayaq-ánón-ánúrágá maamin-íníkmá maraq máena abapaké kaayaqá anómma yabíkáa-kayukae. ¹⁰ ániibo abapaké kaayaqá anómma yabíkáa-kayukabike móra-tiyaapaq ánatagoana mórama íbêqa máitana mórama anaaékaqa abarokáq umá pááqya-kanaama mániye. ¹¹ ániibo maamin-ábááq-wámmá naayóbáqá máqe-

urena íbêqa íma máimma minnáma abapaké kaumo-ánómmá yabíkáa-naqa máena abapaké kaayaqá anómma yabíkáan-annabikaraq máiye.

¹² ánibo abááq-wákóní tiyááka-awayaamma tiyááka anómma yabíkáa-kayukae. min-ánámá yeqtí náápaamma yabíkáiqtaba íma matétamanibo anaaékaqa maamin-ábááq-nákógáráq náápaamma móra-aabaubi mayánoe. ¹³ min-ánó-káyúkámá máqtemma yeráwáqá mimórá-yúyánámmá tarôq éta yeráwáqtí akoqnááma náápaakaraq abááq-wámmá káme. ¹⁴ miráinata yeráwáqá máqtemma tipi-típi-koni áráakomma ááiqa umákaiyana tipi-típi-koni áráakoma ááiqa umá yeráwáqá uyátaniye. minná tipi-típi-araakoma máqtemma uyátáráa-kayukati uyátárai-nakoe. máqtemma anómma yabíkáa-kayukati anómma yabíkái-nakoe. mikáyúkámá tipi-típi-araakote aúyâq márâa-kayukae téta itáiq-itaiq umá yáqtoraa-kayukae téta yeqtábá tirááe.” téna kaqtó-nakoma Áánûqtunopake timá tímikaiye.

¹⁵ óq-aimma timá tímikaiye: “aakaq-ínímmá non ámûraaq maraq máitaa aónaraane. maami-nómmá waayúkae. máqte-kamaanibike ayú-wáyúkámá ókon-okon-aikaraq-kayukagaraq mááe. ¹⁶ ánibo tiyááka-awayaamma aónaraanama abááq-wákógáráq yagarotaréta aakaq-íníkómá yíyamma yíkamiyeta wení máqte-qtataaqa unáákáqtôgaraq matuwáiyana wenaúma néta wemmá iranápó agamá kautínoe. ¹⁷ maami-qtátááqá urâa-kayukama Áánûqtuma yúyánápí maráinata yemá Áánûqtuma akáina-yataaqa éta yé mamá móra-yuyanakaq maréta yeqtí akoqnáá-naapaamma abááq-wámmá amíyana mi-

kánááráqá Áánûqtuma tiráin-aimma abarokáq íniye.

¹⁸ ánibo min-ínímá aónaraanama anó-marure. anómma yabíkáa-kayukama máqtemma min-ánó-márúkóní aménáápqá mááe.” téna mi-káqtó-nákómá Áánûqtunopake timá tímikaiye.

18

Pébírôniq anó-maruqa táiq umáguraiye.

¹ mirái-qtataaqa ánatagitaq aónáunana Áánûqtuni márûpake móra-kaqto-nakoma anó-naapaakaraq wení tágama-yataaqa máqte-marabaq kamá tágaguraiye. ² anókaq ááyama tiráiyé:

“yawarápamataae. yawarápamataae. anó-maruqa Pébírôniq wení waayúkagaraq yawarápamataae.

íbêqa maami-márúkómá waátáma kémain-aukapaqa mamá aúkaiye.

káqo-kaqon-aagoma numagáráq táigon-aikaraq íyíkáawata mibáq kémaae.

³ ítáaro. waayúkama máqte-marabake min-íníkóní kumari-ááíqtábá yúrananna urááe. ánibo anómma yabíkáa-kayukama min-íníkótêma kumari-yátááqá tarôq urááe.

wenaúranannama wéyáwé kéitana minnýyaba marabí meyánîq o-káyúkámá oótamma netuqyaanîq umá matááe.”

téna mi-káqtó-nákómá anókaq ááyama tiráiyé.

⁴ ánibo kemá Yóáane Ítaraunana Áánûqtuni márûpake óq-aagoma akoqnáá umá tiráiyé:

“ketí waayúkao, népaq min-íníkónôpake yá oro.

wení kúmiq-yataakaraqo yagaroqtamá máeq oweqa wení táí-meyamma mayánóe.

5 min-íníkomá wení kúmiq-yataakoma Áánûqtuni
márûpaq uyátámakitana wení táí-aiiqtaba
Áánûqtuma aákaq uráiyé.

6 keráwáqá umátikaina-yataaqa wemmá móraiq
umákáaro.

yagaroqtaráina-yataaqa umátikainaqa wemmá
móraiq umá yagaroqtaráina-yataaqa
umákáaro.

wení anónnáma yagaroqtamá ógiqma weqtábá
umákáaro.

7 ôriq umá koóna-yaona-unakaqtoma umátorena
kumari-yátááqtábábóa ôriq umá aíqa í-
yátáákáráq aru-qtátááqá áméro.

wení aúyánápí maará téna kétiye.

‘kemá anómma yabíkái-inikoraa umá máune. kemá
íma keqto-íníné. kemá tirummá íkéiye.’

téna aúyánápí kétiye.

8 miráinata wení máqte-tai-meyamma kímora-taoq
mayéta puí-yátáákáráq yoaa-yátáákáráq
ayawaa-yátáákáráq mayániye.

iranápó wemmá agamá kautíniye.

minná uyátárai-nakoma Áánûqtuma akoqnáá
máena yainániye.”

téna Áánûqtuni márûpake tiráiyé.

9 ánibo marabíké anómma yabíkáa-kayukama
maamin-íníkogáráq kumari-yátááqá uráa-
kayukama wemmá káinna-umumma aónanoe.
úmûmma káoneta yeráwáqá ibiqá kéyareta yaáqa
yabitínoe. 10 miráitata yeráwáqá wení aíqtaba
yaáqa kégainata nékaq yéta maará tínoe:

“tirunô. tirunô. Pébírôniqtaba tirunô.

akoqnáá márûqanopo paá kímora-aabaubi táimeyamma yiráiye.”

téta tínoe. ¹¹ miráitata waayúkama oótamma ókaraq íma meyánîq ínopoata maa-márábí meyánîq o-káyúkámá weqtábá yoaa yúyu ínoe. ¹² maami-máqtén-ótámmá áwáarara kai-qtátááqá íráqôn-oqtanabi íráqô-karunaama áwáarara kai-tábáráábémá tokônabi karogaromá íráqômma waayá-tábáráábégáráq yaímma abááq-wákóní áwayaakake tarôq uráa-qtataakaraq yaímma íráqô-tarake-qtataaqa tarôq urááe. ¹³ ánibo yaímma-otamma nai-wínábi yaímma ákû-kanama irabí agamá ákûq í-yátááqá yaímma íráqô-kuyumma í-nókáráq yaímma wááeni-nokaraq íráqôn-aawakaraq yaímma yeráwáqtí tipi-típigaraq oótiwabi yabitiana waéqmena wí-yátáákáráq mayái-wáyúkágáráq íma ápéqa matáa-kayukama taíbaq-yataaqa ókaraq móra-nakoma íma meyánîq íniye. ¹⁴ miráinata oóqta-mayaima máyáa-kayukama maará téta tínoe: “máqte-qtataakaq keráwáqá túyánámmá máráawana tíkáimma keráwáqtôpake aúyokuraae. máqten-otamma mi-qtátááqá aónánama íráqôniq immá íbêqa yawítíguraapoq ókaraq íma aónanoe.” téta tínoe. ¹⁵ miráinata meyánîq o-káyúkámá mi-márúkáké oótamma netuqyaammá matáa-kayukama wení aítqaba yoaa núnámá éta ibiqá yaráyátábá yáaqa káinata nékaq itó éta tínoe:

¹⁶ “tirunô. tirunô. anó-maruqtaba tirunô.

naayóbáqá wemá íráqô-toko-karogaron-unakaqtoma umátorena pááqyan-oqtama áwáarara kai-qtátááqnápó anéqa umá yawááq éwaine.

¹⁷ íbêqa kímora-aabaubi wení taíbaq-otamma

yawítíguraiye.”

téta tínoe. miráitata anó-kayukama únópi-káárémá awétameta náo-kayukagaraq únópi-káárébi mayaimá kémayaa-kayukagaraq yaímma únópi kéo-kayukagaraq nékaq itó éta ¹⁸ Pébírôniq-marukoni úmúmma káoneta yemá anókaq ááyama tirááe: “náa-marukoqa Pébírôniq anó-marukaa umá wáiyi?” téta yeráwáqá tirááe. ¹⁹ miráitata yeráwáqá káitôgaraq mamá yeráwáqtí yiqnópi kébereta ibiqá ôriq umá kéyareta maará téta tirááe:

“tirunô. tirunô. anó-maruqtaba tirunô.

máqtemma únópi uréire kéi-kaaregomma aboáníq
 uráa-yuma anón-oqtamma maami-
 márúpiké mayéwaimanibo kímora-aabaubi
 yawaráparaae.”

téta tirááe.

²⁰ Áánûqtuni márûpaq-wayukao, Áánûqtuni aokaq-wáyúkáo, timáyíkarai-kayukao, Áánûqtuni amuné-wáyúkáo, timuqá máráro. wení anónnáma tiwíkaiye. keráwáqtábá Áánûqtuma kéyainena táimeyamma wenôpaq timákaraiye.

²¹ maamin-áímmá ánatagitana Áánûqtunopake akoqnáa-kaqto-nakoma mórama ummaa-óqtámá múte yaútena únópi iyaabótuwena tiráaiye:

“maamiraráa akoqnáa umá Pébírôniq anó-maruqa
 Áánûqtu yubáqtuwainaq ókaraq mi-márúqá
 iáónanoe.

²² miráinata naríq-naraaq-aimma timá itai-
 yátáákáráq kaapáún-aagaraq puyaq áama
 ókaraq mi-márúkáké íma itánoe.

máqte-mayaigon-aimma ítaraa-kayukama mibáq
 ókaraq iáónanoe.

aáwaraq kárain-aama ókaraq mibáqá íma itánoe.

²³ ómmá kamá aati-aatimá íma mibáq táganiye.

ókaraq aúgeniq umá ye áúkárîq íyéta íyan-aimma
mibáq íma itánoe.

wení meyanîq o-káyúkámá naayóbáqá maa-
márábí anó-kayukama máqe-uraae.

waayúkama máqte-marabake kaaqaari-áímmá téta
Pébírôni-wayukama uwaatagáán-áímmá timá
yímiketa makákááe.

²⁴ maami-márúkáqá Áánûqtuni amuné-wáyúkátí
naaegárâq wení aokaq-wáyúkátí naaegárâq
máqtemma maa-márábí yíkaka-kayukati
naaegárâq aónanoe.”

téna akoqnáá-kaqto-nakoma Áánûqtunopake tiráiyee.

19

*máqtemma Áánûqtuni márûpake Áánûqtun áwîqa
múte yaútaae.*

¹ anaaékaqa kemá Yóáane ítaraunana Áánûqtuni
márûpake anókaq ááyama netuqyaa-káyúkábíké
maará téta tirááe:

“Áánûqtun áwîqa múte yaúyoro.

keqtáá yauwéqma kétéwirai-nakoe.

tágama-yataakaraq akoqnááma wennáe.

² áraikaraq arupúkaraq káyainaiye.

min-íníkomá wení kumari-yátááqnápó maa-
márábí-káyúkámmá mamá táíq uráitana
Áánûqtu wemmá yáíkaiye.

miráitana Áánûqtu anónnáma wení mayái-
wáyúkámá yíkakaiqtaba min-íníkomá táí-
meyamma ámikaiye.”

téta tirááe. ³ ánibo yeráwáqá móragaraq tirááe:

“Áánûqtun áwîqa múte yaúyoro.

owé. matúq-matuq umá anó-marukoma ôriq umá úmûmma kéiyé.”

téta tirááe. ⁴ ánibo móra-wayuka umá kaayaqté-kaayaqte anó-kayukagaraq kaayaqté-kaayaqte maéwae kéo-kakogaraq yeráwáqá máqtemma Áánûqtuni aúbáq yipaq agéta nunamummá tirááe. Áánûqtuma wení náápaan-abiqtataraq máitata wekáq maará téta tirááe:

“áraitmma waíno. Áánûqtun áwîqa múte yaúyoro.”

⁵ mikáké Áánûqtuni náápaan-abiqtatarake móra-aikoma tiráiyé:

“máqtemma Áánûqtuni mayaí-wáyúkáo, Áánûqtun áwîqa múte yaúyoro.

máqtemma mi-káyúkámá yíwîkaraq íma yíwîqa máe-kayukagaraq keráwáre.

Áánûqtun áwîqa múte yaúyoro.”

téna tiráiyé.

tipi-típigoni áráaqa Ítuma aaraukárîq wáiyé.

⁶ ánibo kemá Yóáane Ítaraunana taíbaq-aikoma non-iyaa áara téta wíyôn-aagaraq kítitata maará téta tirááe:

“Áánûqtun áwîqa múte yaúyoro.

uyátarai-nakoma ketáái Áánûqtu máqten-akoqnaagaraq áaimma átáma yabi ínena kéiyé.

⁷ ketáámá íráqô-tiyaqa maréqtaa timuqá máránatao.

tipi-típi-araakoma Ítuma wení aaraukárîq í-yátááqá kéipoaqtaa wení tágama-yataakaq aónaaro.

ketáámá wenánáakaa yokaa uráananataa

8 Áánûqtu keqtáámá áwáarara karáina-waayan-unakaqtoma umátikaniqtaae.”

téta tirááe. maamirán-únákáqtómá Áánûqtuni aokaq-wáyúkámá kúberewaone yeqtí kateko-yátááqá uráaqtataboata kéguberaae.

9 ánibo Áánûqtuni kaqtó-nakoma ketê i-wáígómá timá tímikaiye: “maamin-áímmá aúbama agayaa. tipi-típi-araakoni aaraukáq-ááwáqtábá yááyaa-kayukama yimuqá kémaraae.” téna timá tímikaiye.

10 wekáq nunamummá timákanaae téq kemá wanaítaupi tipaq aguráune. miráimanibo

wemá timá tímikaiye: “íma miraráá uwo. Áánûqtukaq wenamáa nunamummá tiyo. egáráq enábâqawaaraayuma Ítuqtaba itáíq-itaiq oníkáá umá kegáráq paá Áánûqtuni mayái-náqá máune. ketáá máqtemma árain-aimma Ítuma tiráátiqtaa mayéqtaraa mórabi kéunatae.” téna tiráíye.

maamin-áímmá Ítuma tiráátirain-aimma Áánûqtuni amuné-wáyúkámá tiráan-aikaraq Aábike mimórámá mi-kááyáq-áímmá pááq urááye.

móra-nakoma waayán-ótígóní ámûraaq máqe-uraiye.

11 kemá Yóáane aónáúnana oqtamá íyénikaa umá Áánûqtuni márûpi aónaraune. mibáq waayán-ótímá móra-nakoma ámûraaq máqe-uraiye. ámûraaq mái-nakoma itáíq-itaiq umá yáqtorai-nakoe árainakoe weqtábá tirááe. arupúkararaq keyainena arupú-aaíqtaba ááiqa kéíye. 12 wenaúrakoma

íraráá kégaitana wení aqnókáqá netuqyaa-náápáá-kámóqá wáqe-uraiye. móra-awiqa aneqá agamakáimma móra-nakoma wanáaimma kanaarâq íma kéitaiye. wenamáa wenáaimma kéitaiye.

13 wení unáákáqtôma naaegómá yawááq uráitata áwîqa yamá ámikaamma maará téta tirááe: “Áánûqtuni watáae.” téta tirááe. 14 Áánûqtuni márûpake ááiq-i-wayukama yeráwáqtí waayán-ótígóní ámûraaq máeta yeráwáqtí yineqá waayán-únákátó umátoreta min-nákóní anaaé waqméta urááe. 15 áqnáabaq yeráwáqtí anómma winákóní óyaupike áama ôriq umá naimmá tokóru-yakaaa-puma yayaitana minnánapo Ítuqtaba íma ítáan-araukaqa yíkaminiye. ániibo wemá akoqnáá-yatanapo aarawaamá yabíkéna wemá wenamáárîq ánná-aramma yatâmma anommá kaqmá yayáinana miraráá umá wení namuro-wáyúkámá yatamíniye. máqten-akoqnaama matáin-Aanuqtu wení áyámma mirá umáyikaniye. 16 ániibo maamin-nákóní árûkaq kúberai-unakaqtorakaraq móra-awiqa maará téna wáqe-uraiye: “yabíkáa-kayukati yabíkái-nakoe. uyátaráa-kayukati uyátárai-nakoe.” téna agatáiyé. 17-18 ániibo kemá Yóóane aónaraunana mórama Áánûqtunopake kaqtó-nakoma aaqá kaipí itó éna anókaq ááyama yanaa arabé uréire o-númámá timá yímikaiye:

“yayorupamá Áánûqtuni anón-aawakaq áíkuyoro. anómma yabíkáa-kayukati yúgaraq ááiq-i-wayukati kawáá-wáyúkátí yúgaraq yama naaro. akoqnáá-wayukati yúgaraq oótigoni yúgaraq oóti ámûraaq máe-kayukati yúgaraq naaro. máqtemma yíwîkaraq-wayukama íma yíwîqa máe-wayukagaraq mayái-wáyúkámá ápéqa mayáa-kayukama ápéqa ímayaa-kayukagaraq yeqtí yúma yama naaro.”
téna anókaq ááyama timá yímikaiye.

19 miráita kemá aónaraunana min-ábááq-wákómá maa-márábí anómma yabíkáa-kayukagaraq yeqti ááiq-i-wayukagaraq máqtemma yama áíkuteta oótigoni ámûraaq máqe-urai-nakomma wení ááiq-i-wayukagaraq ááíqa ínéta yokaa urááe. 20 miráimanibo abááq-wákógaráq kaaqaari-ámúné-nákótê anón-awaameqa abááq-wákóní aúbáq tarôq urái-nakoma ánnáma umáyíkaraiye. anón-awaameqa máqte-kayukama abááq-wákóní awaaméq-áúbámá matáa-kayukama wení amakókáq nunamummá tiráa-kayukama wé makákáiye. yenákámá íbukaabo yúwaraikaraq nokaayúnóbáqá iyaabótukaae. minókááyúmmá iragáráq uwaa-áítókáráq kégaiye. 21 miráitana anó-naqa oótigoni ámûraaq máqe-urai-nakoma tokóru-yamma wenóyaupike yayaitana minnánapo tébakaq-wayukama yíkamitata pukááe. maami-káyúkátí yúgoni amaqá máqte-numagoma nétáá-nétáá umá namá ógikaae.

20

Tááqtaama taíganin-auqa (1,000 karitimaatima) ánnáma uráíye.

1 kemá Yóáane aónaraunana mórama Áánûqtuni márûpake kaqtó-nakoma kukáiye. ániibo min-nákóní ayáápimma akoqnáá ánnáma (téini) matoréna abeyúmmá íma wáin-aitanobaq kíma matokáiye. 2 miráitana naayó-kúmúrókómá áwîqa Tááqtaama min-nákómá yáqtokena akoqnáá-annarake atáá-uyakaitana taíganin-auqa (1,000-karitimaatima) anó-kumurokoma miráuma máqe-uráiye. 3 ániibo Áánûqtuni kaqtó-nakoma wemmá yaúma abeyúmmá íma wáin-aitanobaq iyaabótuwena

yawááq umá aráápatukaiye. miráuma Tááqtaama móragaraq kaaqaari-áímmá waayúkama íma timá yímikaiye. miráinata taíganin-auqa (1,000-karitimaatima) mainata anaaékaq pááqya-kanaama ayúwáiyana uréire íniye.

⁴ ánibo kemá aónaraunana yaímma náápaan-abiqtataraq yainai-wáyúkámá Áánûqtu aúyáq yíkái-kayukama maraq máqe-uraae. miráita yaímma-wayukama Ítuqtaba Áánûqtuni watáayabagaraq tiráápoata yetiqnómá arákáawaq yeqtí yirun-iyápómá aónaraune. mi-káyúkámá abááq-wákókárabi wení amakókáq nunamummá itéta wení awaaméq-áúbámá yúwáayakarabi iyáákaqa íma matáápoata pukáápíke aúwaraimma mayéta Ítu Káríqtogaraq taíganin-auqa (1,000-karitimaatima) yabíkááe. ⁵ ánibo tébakaq pukáa-kayukama íma yú waráamanibo taíganin-auqa (1,000-karitimaatima) yáwítata aúwaraimma matááe. mi-kánááráq áqnáabariq umá pukáápíke itó-i-kanaae. ⁶ mi-káyúkámá pukáápíkemma áqnáabariq umá itó-uraiya-kayukama yimuqá kémareta aokarîq umá mááe. anaaékaqa mórama pui-yátáákóní akoqnáama aménáápáqá íma mánomanibo Áánûqtugaraq Ítugaraq yenákátí anó-monoq-wayukama maéta yeráwáqá Ítugaraq taíganin-auqa (1,000-karitimaatima) yabi ínoe.

Tááqtaama táí-meyamma matáíye.

⁷ anaaékaqa taíganin-auqa (1,000-karitimaatima) ánatainana Tááqtaama ánnáma ayútuwena ⁸ máqten-ayapaq-marabaq waayúkama áiqma yorupa ínata ááíqa yokaa ínoe. yorupa-káyúkámá anómma

yabíkái-naqa áwîqa Agóga wení waátá-marukoni waayúkaraa mánoe. mi-márúkón áwîqa Méígogae. Tááqtaani áái-q-i-wayukama únókóní kegébaraa umá taigani mánoe. ⁹ miráinata yeráwáqá máqte-marabaq araaraa kéeta Áánûqtuni waayúkati káimma Áánûqtu ákáin-ano-maruqtabagaraq yeráwáqá yáuturaae. miráimanibo Áánûqtuni márûpake iragómá kukéna maamin-áái-q-í-wáyúkammá kamá ánataraae. ¹⁰ ánibo Tááqtaama maami-káyúkámá kaaqaari-áímmá timá yímikaitana Tááqtaamma Áánûqtuma yáuma nokaayúnóbáq iragógáráq uwaa-áítógómá kéi-nokaayunobaq iyaabótukaiye. mibáq abááq-wákáráq kaaqaari-ámúné-nákáráqá mááyakaq Tááqtaama kúmitata yeráwáqá kaumotá umá wágááwabi nokáamma yíqa ôriq umá maqtúq-matuq kéinata mánoe.

anómma yainai-kánáámá abarokáq uráiyé.

¹¹ kemá Yóáane aónaraunana anómma waayán-abíqtátámá wáqe-uraiye. min-nákómá mikáq máqe-uraitana wenôpake maragáráq aabayákáráq ikatíq éta aúyoreqeta urááe. yeqtimáákaq íma wáqe-uraiye. ¹² ánibo pukáa-kayukama yíwîqa wái-kayukagaraq yíwîqa íma wái-kayukagaraq abíqtátágóní aúbáq itó-uraawaq aónaraune. káqon-auga-wannaama matúq-matuq í-áwíkaráq agátataae. mi-kánnáábí káonena pukáa-kayukama nôrawabi uráa-qtataakomma yeráwáqá yainániye. aúba-wannaama áqa agátataae. ¹³ máqtemma únópí pukáamma únókómá yeráwáqá yauwéqma yukáiyé. áítanobaqa pukuráa-kayukama yeráwákáráq yauwéqma yiréta máqtemma nôrawabi uráa-qtataaqtaba yáíkaiye. ¹⁴ miráitana áítayamma

yéta puí-yátáákáráq yáuma nokaayúnóbáqá iramá uwaa-áitógáráq kékainobaq iyaabótukaiye. minnáma anaaékaq yauwéqma kaayaq táoriq umá pukáa-kanaae. ¹⁵ ánibo aamá yaínái-nakoma matúq-matuq umá mái-wannaabimma aónaimma móra-waigoni áwîqa íma wáqe-uraitana wemmá yáuma nokaayúnóbáq irá kégainobaq iyaabótukaiye.

21

aúge-maragaraq wíyôkaraq

¹ kemá Yóáane aónaraunama aúge-maragaraq wíyôkaraq wáqe-uraiye. áqnáabaq-maragaraq aabayákáráq yáwítana únómmá ókaraq íma wáqe-uraiye. ² miráita aokaq-márúqá aónaraunama mi-márúkóní áwîqa aúge-Yerutaare wáqe-uraiye. Áánûqtuni márûpake kukéna aaragómá waamá mayánéna iníkáá umá wenaneqá matawékaraq kétagaiye. ³ ánibo ítaraunana náápaan-abiqtatarake móra-aimma maará téna anókaq ááyama tiráiyē: “aónaaro. íbêqa Áánûqtuni amááqa waayúkabi wáiyē. wemá yetê mániye. yeráwáqá wení aarawaamá maíyana Áánûqtuma wenamáárîq yeráwáqtí aúkápimma mániye. ⁴ miráinata Áánûqtuma wenamáárîq yeráwáqtí máqte-yiqnuma mamá kokoq umáyikaneta naayó-qtátááqá yáuraipoata ókaraq ípuyeta ókaraq yoaa núnu íéta ókaraq ibiqá íma yaréta ókaraq yú-yiqa íma íniye.” téna min-áíkómá tiráiyē.

⁵ ánibo anó-naapaan-abiqtataraq mái-nakoma maará téna tiráiyē: “aónaaro. máqte-qtataaqa aúgemma tarôq kéune.” téna ókaraq tiráiyē:

“maamin-áímmá wannaabí agayaa. máqte-kayukama maamin-áímmá mayáiyana akoqnáá umáyikaniye. árain-aimiye.” téna tiráiyé. ⁶ áníbo wemá óqa maará téna timá tímikaiye: “maami-qtátááqá abarokáq umá kánataiye. máqte-qtataaqtaba kemá kenamáárîq áqnábariq éq aqtórákáráq máune. náawanabi nonáá ákáinama watúq-watuq umá wái-poqnopike paá aménúne. ⁷ áníbo móra-nakoma ááiqa umá uyátainikaa umá ketáama waráinna-nakoma maami-qtátááqá wemá mayániye. kemá wení Áánûqtu máenana wemá ketáanima mániye. ⁸ áníbo yaímma-wayukama náayuwabi yáaqa kéikateta itáíq-itaiq umá iyáqtoraa-kayukama táí-aaimma tarôq íya-kayukagaraq yíkamma utái-wáyúkágáráq kumari-yátáákáráq íya-kayukagaraq iraaq-wáyúkágáráq awéqa íya-kayukagaraq kaaqaari-áímmá tiráiya-kayukagaraq máqtemma yeráwáqá nokaayunóbáqá mánoe. iramá uwaaq-áítógáráq kégai-nobaq mánoe. minnáma anaaékaq-pui-yataare.

aúge-Yerutaare.

⁹ áníbo mórama abapaké kaayaq-káqtó-wáyúkámá Áánûqtunopake wení táápepimma waayúkama mamá táíq í-yátáákáráq kaayaqte-kaayaqte-yataaqa anaaékaq mamá abarokáq ínena miráitana ketôpaq Yóáanekaq iréna maará téna timá tímikaiye: “iyo. tipi-típi-araakoni aúgeninimma mayáanikaa umá wení waayúkama yiwíráimma aráátenu.” téna timá tímikaiye. ¹⁰ áníbo ketaágoma kemmá mamá akoqnáá kéitana ayáqtááq-anubaq tíwíqmena aúgemma aokaq-márúqá áwîqa Yérútáárebaq Áánûqtuni

márûpake kúmîmma tiráátiraiye. ¹¹ maamin-áúgé-márúpímmá Áánûqtuni tágama-yataakoma íráqôn-oqtakoma áwáarara kainíkáá umá tágaraie. ¹² ánibo maami-márúqá anómma ayáqtáá-kuruma wáitana mi-kúrúgómá títaupake kaayaq-óqtámá wáqe-uráiye. miráitana títaupake kaayaq-káqtó-wáyúkámá Áánûqtunopake móra-mora umá máqten-oqtaraqa máqe-uraawana títaupake kaayaq-Ítirááéó-ánná-wáyúkátí yíwîqa móra-mora umá máqten-oqtaraqa wáqe-uráiye. ¹³ maami-márúkóní kururáqá aabaú má utain-áúkápáq kaumo-óqtámá wáitana aabaú má kubéráipaqa kaumo-óqtámá wáitana téba-teba-aukapaqa miráuma kaumo-óqtámá wáqe-uráiye. ¹⁴ ánibo maami-márúkómá títaupake kaayaqá anón-oqta-karaqa aménáápáqá wáitana mín-óqtákáqá móra-mora umá títaupake kayaaqá tipí-típi-araakoni timáyíkaraa-kayukati yíwîqa wáqe-uráiye.

¹⁵ ánibo mi-káqtó-nákómá aamá kétima-timena ayáápimma maami-ánó-márúqá oqtagáráq kurugáráq maqmá aónanimma áwáarara kaitátámá matoréna máqe-uráiye. ¹⁶ maami-márúqá máqten-aukapaqa móraiq umá yáumatamma wáqe-uráiye. Áánûqtuni kaqtó-nakoma maami-márúqá maqmá aónaraimma ayáqtááqa nékaq anó-maruqa (2,415 km) wáqe-uráiye. kokupaqá móraiq umá (2,415 km) wáqe-uráiye. ¹⁷ ánibo maami-kúrú má yanaammô utáimma wayúkama miráoniq umá maqmá aónaraimma ayáqtááqa (144 m) wáqe-uráiye. ¹⁸ maami-márúkóní kurumá íráqôn-oqtakake tarôq uréna kuru aúkáapimma mi-márúqá áwáarara kégaitana nokóráá uráiye. ¹⁹ miráitana maami-kúrúgóní aménáápáqá títaupake kaayaq-íráqón-

óqtákáq anón-oqtan-awiqá pááqyan-oqtama áwáarara kégai-qtataaqa aráápamakaiye. áqnáabaq-oqtakaraaqa mara-áyán-óqtámmá wáqe-uraiye. mamá mikáq-óqtá-karááqá tokôn-oqtama wáqe-uraiye. anaaékaqa awígíioq naráin-oqtakaraq yaaénagaraq ²⁰ abutákáráq kawaan-áígáráq eqábugaraq tubú áyáuraakaraq waayákáráq karogarokáráq kaqma-wáyúkáákáráq múma aqtóráqá írêq-oqta-karaaqa ikuron arakáá uráiyé. ²¹ máqtemma títaupake kayaaq-óqtáráqá wayámmá anó-puyakaakake tarôq uréna mi-márúkóní anón-amma áwáarara kégaitana aónama yútînikaa umá umákaiye. ²² ánibo kemá Yóáane aónaraunama anó-monoq-namma mi-márúkáqá íma wáqe-uraiye. ímiye. Áánûqtuma máqten-akoqnaagaraq tipí-típi-araakoma Ítute yenamáa yenákámá anó-monoq-nakaa umá máqe-uraaye. ²³ Áánûqtuni tágama-yataakoma mi-márúkáqá aakáá kamá tágékaitana tipí-típi-araakoma mi-márúkóní ókáá kéiyé. aati-aatimá tágaikaiq kéipoana aabaúkáráq wíyôkaraqtaba íiyé. ²⁴ miráinata waayúkama máqte-marabake mi-tágámá-yátááqá aónéta yetáaimma yabi ínoe. marabíké anómma yabíkáa-kayukama yeráwáqtí kateko-yátááqá akoqnáá-yataakaraq méta mi-márúkáqá uyáberanoé. ²⁵ mi-márúkáqá wágáama oqtamá íma umá áuyaranoé. ánibo aati-aatimá mibáq kumayuqá íma aurániye. ²⁶ miráinata máqte-kamaanima yeráwáqtí tágama-yataaqa yaagumá-yataakaraq ma méta mi-márúkáq uyáberanoé. ²⁷ ánibo máqtemma íma arutáinna-yataakaraq naayó-máníkónôpake-qtataakaraq mi-márúkáq ma méta íma kanaaráq uyáberanoé. waayúkama kaaqaari-

áímmá téta Áánûqtun-aama íkéwaraa-kayukama íma kanaaráq uyáberanomanibo mi-káyúkámá tipi-típi-araakoni aúba-wannaabi matúq-matuq í-yíwíkáráq yetíwîqa agamakáina-wayukama kanaaráq mi-márúpáqá uyáberano.

22

matúq-matuq umá mái-yagaraq matúq-matuq umá mái-nomma

¹⁻² kemá Yóáane kaqtó-nakoma Áánûqtunopake mórana anó-nomma matúq-matuq umá mái-nomma tiráátiraiye. maami-nókómá yóiqá aónai-yataaqa kaapókáá uráiyé. Áánûqtuyaa tipi-típi-araakoni náápaan-abiqtatarake maami-nókómá kukéna mi-márúkóní anón-akoni aúkáapimma kukáiyé. mi-márúkóní anón-akoni aúkáapimma téba-teba-aukapaqa matúq-matuq umá mái-yama wáena máqte-karitimaatigoni móra-mora-wiyokaqa arammá kéiyaiye. ánibo mi-tágóní ánagoma aarawaamá mamá yeráwáqá íráqôniq uráiyé. ³ mi-márúkáqá mórana Áánûqtuma íma ákáina-yataaqa íma wániye.

mi-márúkón aúkáapimma Áánûqtuyaa tipi-típi-araakoni náápaan-abiqtatama wániye. Áánûqtuni mayái-wáyúkámá wekáq nunamummá tínoe. ⁴ Áánûqtun óipi yeráwáqá aónanoe. ánibo wenáwîqa yeráwáqtí yúwáayakaq agamarániye. ⁵ kumayuqá íma auráinana ókáráq aaqá kaíyábágáráqtábá mibáq íma íyé. ímiye. uyátárai-nakoma Áánûqtuma wení tágama-yataakoma yeqtôpaq tágayikainata yeráwáqá weté matúq-matuq umá yabi ínoe.

Ítuma yauwéqma kumíniye.

6 ániibo Áánûqtuni kaqtó-nakoma timá tímikaiye: “áre. maan-áímmá waayúkama mayétama umáyikaniye. árain-aine. uyátárai-nakoma Áánûqtu wenaágoma wení amuné-wáyúkámá kényimitata watáama tirááe. móra kaqtó-nakoma wenôpake timá káitana máqte-qtataaqa pááqya-kanaabi abarokáq ínîqtaba wení mayai-wáyúkámá yiráátiraiye.” téna timá tímikaiye.

7 ániibo Ítuma téna tiráiyee: “aónaaro. kemá pááqya-kanaabi keráwáqtôpaq yayamá yénúne. ániibo yeráwáqá náayuwabi maami-kánnáábí wáin-amune-aimma mayétama mi-káyúkámá yimuqá kémaraae.” téna Ítuma tiráiyee.

8 Yóáane kemá marái-qtataaqa itéq aónaraune. ánatatuweqa maami-qtatááqá tiráátirai-kaqto-nakoni aítaupi tipaq atéq nunamummá wekáq áaimma átáma ténáae túnnamanibo ⁹ wemá timá tímikaiye: “emá íma mirá uwo. kemá etêgaraq amuné-wáyúkágáráq enábâqawaaraa-kayukagaraq maami-kánnáábí wáin-aimma kéwaraa-kayukagaraq paá mayai-náqúne. Áánûqtuma wenamáa wekáq nunamummá tiyo.” téna

10 ániibo ókaraq timá tímikaiye: “Áánûqtuni amuné-áímmá maami-kánnáábí wáimma íma mamá áuyoqtuwaao. ímibo abarokáq ínî-kanaama waaqókárîq kéiyee. ¹¹ náayuwabi táí-yaaimma tárôq kéiya-yuma móragaraq paá tarôq oro. náayuwabi kumari-yááímmá tarôq kéiya-yuma móragaraq paá tarôq oro. ániibo náayuwabi íráqô-qtataariq kéiya-yuma móragaraq paá íráqô-qtataariq oro. náayuwabi aokaq kéiya-yuma móragaraq paá aokaq oro.

12 Îtuma téna tiráiyé: “aónaaro. kemá pááqya-kanaabi kumónúne. kemá máqte-kayukati meýámmá maméq kumónúne. ánibo kemá yauwéqma máqte-kayukama móra-mora umá nōrawabi uráan-awaataqa yiménúne. 13 kemá máqte-qtataaqtabama áqnáabakaraq írêkaraq kemá máqte-qtataaqtabama áaikaraq aqtógáráq kemá máune.” téna Îtuma tiráiyé.

14 aarawaamá yeráwáqtí kúmiq-yataaqa paábaq matawáiya-kayukama unáákáqtôma tete okáá umá yimuqá kémaraae. yeráwáqá kanaaráq matúq-matuq umá mái-yagoni arammá kéneta yeráwáqá kanaaráq maami-márúkóní oqtaráqá uyáberanoe.

15 miráimanibo kebó-yátáárîq o-káyúkámá uwaatagáá-káyúkágáráq kumari-yátáárîq o-káyúkágáráq waayúkama yíkamma pukáiya-kayukagaraq maníkókáq nunamummá tiráiya-kayukagaraq kaaqaari-áíqtábá yimuqá kémaraa-kayukagaraq kaaqaari-áímmá te-káyúkágáráq máápaq mánoe.

16 Îtuma mirá téna tiráiyé: “kéma Îtuma ketí kaqtónakomma timákaunana maamin-áímmá maména keráwáqtôpaq kukéna itáíq-itaiq í-wáyúkámá mórabi áíkutaawana kétima-timiye. kemá Tébitin-annabiken-anure. Tébitin-annabiken áráakogaraq kemá máune. miráuma nokáápaq-wiyóqa kamá kétaqaune.” téna Îtuma tiráiyé.

17 ánibo Áánûqtuni Aokaq-Áágógáráq tipi-típi-araakoma Îtuni waayúkagaraq aaramá mayáanikaa umá yiwíkai-kayukama “yero” téta náayuwabi maamin-áímmá itaraa-kayukagaraq “yero” téta tero.

owé. móra-nakoma nonáá ákáinana yínaqa matúq-matuq-nomma paá aménúne.

18 Áánûqtuni amuné-áímmá maami-kánnáábí ítaraa-kayukama kemá Yóáane kékén-áímmá máqtemma kétima-yimune. móra-waigoma maamin-áíkóní ámûraaq óq-aimma ténama mi-tái-méyámmá maami-kánnáábí tirái-meyamma min-nákómá mayániye. 19 ánibo móra-nakoma maami-kánnáábíké móra-aimma mamá paábaq yuwáinna-nakoma Áánûqtu téna “maami-kánnáábí tiráimaruqa íma mayéna matúq-matuq umá máiyagoni arammá íma nániye.” téna Áánûqtu tiráiyé.

20 maamin-nákómá téna “maamirái-qtataaqa áraine.” téna wemá tiráiyé: “owé. kemá pááqyakanaabi kumónúne.” téna tiráiyé.

Yóáane téna “waíno. uyátaráana-nako, iyo.” téna tiráiyé.

21 uyátárai-nakoma Îtuni íraqô-qtataaqa máqtekayukate waíno. áre. miráuma waíno.

áugen-anona-anon-aimma
Genesis 12-22 and The New Testament in the Usarufa
Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen na sampela hap Buk Stat long
tokples Usarufa

copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Usarufa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

0cfeeb85-a1ae-5e2f-a3f0-4c221d1d6c84